

№ 2

1951

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

Ф. И. Невежин.

ЗА ЗДОРОВЬЕ НАШИХ МАЩ

Іосіф Вісарйєнавіч СТАЛІН

Гутарка т. Сталіна І. В. з карэспандэнтам „Правды“

Нядаўна карэспандэнт «Правды» звярнуўся да таварыша Сталіна з радам пытанняў знешне-палітычнага характару. Ніжэй друкуецца адказ тав. Сталіна І. В.

ПЫТАННЕ. Як Вы расцэньваеце апошняю заяву англійскага прэм'ера Этлі ў палаце абшчын аб тым, што пасля заканчэння вайны Совецкі Саюз не раззброіўся, г. зн. не дэмабілізаваў сваіх войск, што з таго часу Совецкі Саюз усё больш павялічвае свае ўзброеныя сілы?

АДКАЗ. Я расцэньваю гэтую заяву прэм'ера Этлі як паклёп на Совецкі Саюз.

Усяму свету вядома, што Совецкі Саюз дэмабілізаваў пасля вайны свае войскі. Як вядома, дэмабілізацыя была праведзена трыма чаргамі: першая і другая чаргі — на працягу 1945 года, а трэцяя чарга — з мая па верасень 1946 года. Апрача таго ў 1946 і 1947 гг. была праведзена дэмабілізацыя старэйшых узростаў асабовага саставу Совецкай Арміі, а ў пачатку 1948 года былі дэмабілізаваны ўсе застаўшыся старэйшыя ўзросты.

Такія ўсім вядомыя факты.

Калі-б прэм'ер Этлі быў моцны ў фінансавай або эканамічнай навуцы, ён зразумеў-бы без цяжкасці, што не можа ні адна дзяржава, у тым ліку і Совецкая дзяржава, разгортваць ва ўсю грама-

дзянскую прамысловасць, распачаць вялікія будоўлі нахштальт гідрастанцый на Волзе, Дняпры, Аму-Дар'і, якія патрабуюць дзесяткаў мільярдаў бюджэтных расходаў, прадаўжаць палітыку сістэматычнага зніжэння цэн на тавары масавага ўжытку, якое таксама патрабуе дзесяткаў мільярдаў бюджэтных расходаў, укладваць сотні мільярдаў у справу аднаўлення разбуранай нямецкімі акупантамі народнай гаспадаркі, і разам з тым, адначасова з гэтым, памнажаць свае ўзброеныя сілы, разгарнуць ваенную прамысловасць. Не цяжка зразумець, што такая безрассудная палітыка прывяла-б да банкруцтва дзяржавы. Прэм'ер Этлі павінен быў-бы ведаць па ўласнаму вопыту, як і па вопыту ЗША, што памнажэнне ўзброеных сіл краіны і гонка ўзбраенняў вядзе да разгортвання ваеннай прамысловасці, да скарачэння грамадзянскай прамысловасці, да прыпынення вялікіх грамадзянскіх будоўляў, да павышэння падаткаў, да павышэння цэн на тавары масавага ўжытку. Зразумела, што калі Совецкі Саюз не скарачае, а, наадварот, расшырае грамадзянскую прамысловасць, не згортвае, а, наадварот, разгортвае будаўніцтва новых грандыёзных гідрастанцый і арашальных сістэм, не спыняе, а, наадварот, прадаўжае палітыку зніжэння цэн, — то ён не можа адначасова з гэтым раздуваць ва-

енную прамысловасць і памнажаць свае ўзброеныя сілы, не рызыкуючы аказацца ў стане банкруцтва.

І калі прэм'ер Этлі, не гледзячы на ўсе гэтыя факты і навуковыя меркаванні, усё-ж лічыць магчымым адкрыта ўзводзіць паклёп на Савецкі Саюз і яго мірную палітыку, то гэта можна вытлумачыць толькі тым, што ён думае паклёпам на Савецкі Саюз апраўдаць гонку ўзбраенняў у Англіі, ажыццяўляемую цяпер лейбарысцкім урадам.

Прэм'еру Этлі патрэбна хлусня аб Савецкім Саюзе, яму трэба паказаць мірную палітыку Савецкага Саюза як агрэсіўную, а агрэсіўную палітыку англійскага ўрада як мірную, — для таго, каб увесці ў заблуджэнне англійскі народ, навізаць яму гэтую хлусню аб СССР і такім чынам уцягнуць яго шляхам абману ў новую сусветную вайну, арганізуюмую правячымі кругамі Злучаных Штатаў Амерыкі.

Прэм'ер Этлі выстаўляе сябе як прыхільніка міру. Але калі ён сапраўды стаіць за мір, чаму ён адхіліў прапанову Савецкага Саюза ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый аб неадкладным заключэнні Пакта Міру паміж Савецкім Саюзам, Англіяй, Злучанымі Штатамі Амерыкі, Кітаем і Францыяй?

Калі ён сапраўды стаіць за мір, чаму ён адхіліў прапановы Савецкага Саюза аб неадкладным прыступу да скарачэння ўзбраенняў, аб неадкладнай забароне атамнай зброі?

Калі ён сапраўды стаіць за мір, чаму ён праследуе прыхільнікаў абароны міру, чаму ён забараніў Кангрэс абаронцаў міру ў Англіі? Хіба кампанія за абарону міру можа пагражаць бяспецы Англіі?

Ясна, што прэм'ер Этлі стаіць не за захаванне міру, а за развязванне новай сусветнай агрэсіўнай вайны.

ПЫТАННЕ. Што Вы думаеце аб інтэрвенцыі ў Карэі, чым яна можа скончыцца?

АДКАЗ. Калі Англія і Злучаныя Штаты Амерыкі канчаткова адхіляць мірныя прапановы Народнага Урада Кітая, то вайна ў Карэі можа скончыцца толькі паражэннем інтэрвентаў.

ПЫТАННЕ. Чаму? Хіба амерыканскія і англійскія генералы і афіцэры горш за кітайскіх і карэйскіх?

АДКАЗ. Не, не горш. Амерыканскія і англійскія генералы і афіцэры ніколькі не горш за генералаў і афіцэраў любой іншай краіны. Што датычыць салдат ЗША і Англіі, то ў вайне супроць гітлераўскай Германіі і мілітарысцкай Японіі яны паказалі сябе, як вядома, з найлепшага боку. У чым-жа справа? А ў тым, што вайну супроць Карэі і Кітая салдаты лічаць несправядлівай, тады як вайну супроць гітлераўскай Германіі і мілітарысцкай Японіі яны лічылі зусім справядлівай. Справа ў тым, што гэтая вайна з'яўляецца вельмі непапулярнай сярод амерыканскіх і англійскіх салдат.

Сапраўды, цяжка пераканаць салдат, што Кітай, які не пагражае ні Англіі, ні Амерыцы і ў якога захапілі амерыканцы востраў Тайван, — з'яўляецца агрэсарам, а Злучаныя Штаты Амерыкі, якія захапілі востраў Тайван і падвялі свае войскі да самых граніц Кітая, — з'яўляюцца абараняючымся бокам. Цяжка пераканаць салдат, што Злучаныя Штаты Амерыкі маюць права абараняць сваю бяспеку на тэрыторыі Карэі і ля граніц Кітая, а Кітай і Карэя не маюць права абараняць сваю бяспеку на сваёй уласнай тэрыторыі або ля граніц сваёй дзяржавы. Адсюль непапулярнасць вайны сярод англа-амерыканскіх салдат.

Зразумела, што самыя вопытныя гене-

ралы і афіцэры могуць пацярпець паражэнне, калі салдаты лічаць навязаную ім вайну глыбока несправядлівай і калі яны выконваюць у сілу гэтага свае абавязкі на фронце фармальна, без веры ў правату сваёй місіі, без натхнення.

ПЫТАННЕ. Як Вы расцэньваеце рашэнне Арганізацыі Аб'яднаных Нацый (ААН), якое аб'яўляе Кітайскую Народную Рэспубліку агрэсарам?

АДКАЗ. Я расцэньваю яго, як ганебнае рашэнне.

Сапраўды, трэба страціць апошнія рэшткі сумлення, каб сцвярджаць, што Злучаныя Штаты Амерыкі, якія захапілі кітайскую тэрыторыю, востраў Тайван, і ўторгліся ў Карэю да граніц Кітая, — з'яўляюцца абараняючымся бокам, а Кітайская Народная Рэспубліка, якая абараняе свае граніцы і стараецца вярнуць сабе захоплены амерыканцамі востраў Тайван, — з'яўляецца агрэсарам.

Арганізацыя Аб'яднаных Нацый, створаная як аплот захавання міру, ператвараецца ў зброю вайны, у сродак развязвання новай сусветнай вайны. Агрэсарскім ядром ААН з'яўляюцца дзесяць краін — членаў агрэсіўнага Паўночна-атлантычнага пакта (ЗША, Англія, Францыя, Канада, Бельгія, Галандыя, Люксембург, Данія, Нарвегія, Ісландыя) і дваццаць Лаціна-амерыканскіх краін (Аргенціна, Бразілія, Балівія, Чылі, Калумбія, Коста-Рыка, Куба, Дамініканская рэспубліка, Эквадор, Сальвадор, Гватэмала, Гаіці, Гандурас, Мексіка, Нікарагуа, Панама, Парагвай, Перу, Уругвай, Венецуэла). Прадстаўнікі гэтых краін і рашаюць цяпер у ААН-е лёс вайны і міру. Гэта яны правялі ў ААН-е ганебнае рашэнне аб агрэсіўнасці Кітайскай Народнай Рэспублікі.

Характэрна для цяперашніх парадкаў у ААН-е, што, напрыклад, невялікая

Дамініканская рэспубліка ў Амерыцы, якая ледзь налічвае два мільёны насельніцтва, мае цяпер такую-ж вагу ў ААН-е, як Індыя, і значна больш вагі, чым Кітайская Народная Рэспубліка, пазбаўленая права голасу ў ААН-е.

Такім чынам, ператвараючыся ў зброю агрэсіўнай вайны, ААН разам з тым перастае быць сусветнай арганізацыяй роўнапраўных нацый. Па сутнасці справы ААН з'яўляецца цяпер не столькі сусветнай арганізацыяй, колькі арганізацыяй для амерыканцаў, якая дзейнічае на патрэбу амерыканскім агрэсарам. Не толькі Злучаныя Штаты Амерыкі і Канада імкнуцца да развязвання новай вайны, але на гэтым шляху стаяць таксама і дваццаць Лаціна-амерыканскіх краін, памешчыкі і купцы якіх прагнуць новай вайны дзе-небудзь у Еўропе або Азіі, каб прадаваць ваюючым краінам тавары па звышвысокіх цэнах і нажыць на гэтай крывавай справе мільёны. Ні для каго не з'яўляецца тайнай той факт, што 20 прадстаўнікоў дваццаці Лаціна-амерыканскіх краін прадстаўляюць цяпер найбольш згуртаваную і паслухмяную армію Злучаных Штатаў Амерыкі ў ААН-е.

Арганізацыя Аб'яднаных Нацый становіцца такім чынам на бясслаўны шлях Лігі Нацый. Тым самым яна губляе свой маральны аўтарытэт і асуджае сябе на распад.

ПЫТАННЕ. Ці лічыце новую сусветную вайну непазбежнай?

АДКАЗ. Не. Па крайняй меры ў сучасны момант яе нельга лічыць непазбежнай.

Вядома, у Злучаных Штатах Амерыкі, у Англіі, таксама як і ва Францыі, ёсць агрэсіўныя сілы, якія прагнуць новай вайны. Ім патрэбна вайна для атрымання звышпрыбыткаў, для аграблення ін-

шых краін. Гэта — мільярдэры і мільянеры, разглядаючыя вайну як даходную крыніцу, якая дае каласальныя прыбыткі.

Яны, гэтыя агрэсіўныя сілы, трымаюць у сваіх руках рэакцыйныя ўрады і накіроўваюць іх. Але яны разам з тым баяцца сваіх народаў, якія не хочуць новай вайны і стаяць за захаванне міру. Таму яны стараюцца выкарыстаць рэакцыйныя ўрады для таго, каб аблытаць хлуснёй свае народы, ашукаць іх і паказаць новую вайну, як абаронную, а мірную палітыку міралюбівых краін, як агрэсіўную. Яны стараюцца ашукаць свае народы для таго, каб навязаць ім свае агрэсіўныя планы і ўцягнуць іх у новую вайну.

Іменна таму яны баяцца кампаніі ў абарону міру, апасаючыся, што яна можа выкрыць агрэсіўныя намеры рэакцыйных урадаў.

Іменна таму яны правалілі прапановы Савецкага Саюза аб заключэнні Пакта

Міру, аб скарачэнні ўзбраенняў, аб забароне атамнай зброі, баючыся, што прыняцце гэтых прапаноў падарве агрэсіўныя мерапрыемствы рэакцыйных урадаў і зробіць непатрэбнай гонку ўзбраенняў.

Чым скончыцца гэтая барацьба агрэсіўных і міралюбівых сіл?

Мір будзе захаван і ўмацаван, калі народы возьмуць справу захавання міру ў свае рукі і будуць адстойваць яе да канца. Вайна можа стаць непазбежнай, калі падпальшчыкам вайны ўдасца аблытаць хлуснёй народныя масы, ашукаць іх і ўцягнуць іх у новую сусветную вайну.

Таму шырокая кампанія за захаванне міру, як сродак выкрыцця злачынных махінацый падпальшчыкаў вайны, мае цяпер першаступеннае значэнне.

Што датычыць Савецкага Саюза, то ён і надалей будзе непахісна праводзіць палітыку прадухілення вайны і захавання міру.

У дзень выбараў

Міхась Машара

Я на ўчастак пайду ў гэты
дзень

без трывогі за лёс,
без тугі.

Апушчу ў гэты дзень
бюлетэнь

за цябе, правадыр дарагі.

Сэрца поўна мае пачуцця;
Комунізм паўстае прада мной,
калі гляну на карту жыцця,
што накрэсліў ты воляй сваёй.

Дзе былі пустыры,
глуш і твань,
там насаджаны намі сады,
І па краю усім —

дзе ні глянь —
як у казцы, растуць гарады.

Ты расціў,
гартаваў у баях
нашай партыі слаўнай рады.
І жыццё наша
ў дбайных руках
клапатліва нясеш праз гады.

Веліч думак
І мараў тваіх
перад намі у справах стаіць.
Тваё імя
на мовах усіх
перамогай і шчасцем гучыць.

Сёння зноў разгарэўся,
кіпіць
бой за шчасце зямлі,
бой за мір.
Свет з надзеяй і верай
глядзіць
на цябе,
слаўны наш правадыр.

Я на ўчастак пайду ў гэты
дзень

без трывогі за лёс,
без тугі,
Апушчу ў гэты дзень
бюлетэнь
за цябе, бацька наш дарагі.

Таварышу Кліменту Ефрэмавічу ВАРАШЫЛАВУ

Цэнтральны Камітэт Усесаюзнай Комуністычнай партыі (большэвікоў) і Совет Міністраў Саюза ССР вітаюць Вас, вернага саратніка Леніна і Сталіна, выдатнага дзеяча большэвіцкай партыі і Савецкай дзяржавы, у дзень Вашага сямідзесяцігоддзя.

З юнацкіх год, уступіўшы ў рэволюцыйны рух, Вы ўсё сваё свядомае жыццё прысвяцілі барацьбе за вызваленне працоўных ад ярма капіталізма, за перамогу Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэволюцыі, абарону і ўмацаванне Савецкай дзяржавы, за пабудову сацыялістычнага грамадства ў нашай краіне. На ўсіх пастах партыйнай і дзяржаўнай дзейнасці Вы, як стойкі паслядоўнік нашых вялікіх настаўнікаў Леніна і Сталіна, аддаючы на службу Радзіме свае сілы, веды, вопыт і талент, з чэсцю выконвалі ўсе задачы, якія ставілі перад Вамі Комуністычная партыя і Савецкая дзяржава.

Савецкі народ высока цэніць Вашы заслугі перад нашай Радзімай. Сваёй нястомнай работай у якасці партыйнага кіраўніка, дзяржаўнага дзеяча, аднаго з выдатных будаўнікоў Савецкай Арміі, Вы заслужылі глыбокую павагу і гарачую любоў савецкага народа, для

якога Ваша дзейнасць з'яўляецца натхняючым прыкладам.

Ад усёй душы жадаем Вам, наш баявы друг і таварыш, наш дарагі Клімент Ефрэмавіч, многіх год здароўя і плённай працы на карысць нашай Радзімы, у імя вялікай справы партыі Леніна — Сталіна.

Цэнтральны Камітэт
ВКП(б)

Совет Міністраў
Саюза ССР.

УКАЗ ПРЕЗІДЫУМА ВЯРХОўНАГА СОВЕТА СССР

Аб узнагароджанні
таварыша Варашылава К. Е.
ордэнам Леніна

За выдатныя заслугі перад комуністычнай партыяй і савецкім народам узнагародзіць таварыша *Варашылава* Клімента Ефрэмавіча ў дзень яго сямідзесяцігоддзя ордэнам *Леніна*.

Старшыня Презідыума Вярхоўнага Совета СССР
Н. ШВЕРНІК.

Сакратар Презідыума Вярхоўнага Совета СССР
А. ГОРКІН.

Масква, Крэмль,
3 лютага 1951 г.

ЗА ШЧАСЦЕ НАРОДА!

ЦЯЖКА перадаць у словах велізарную радасць, якую перажывае зараз савецкі народ, рыхтуючыся да знамянальнай падзеі — выбараў у Вярхоўныя Саветы саюзных і аўтаномных рэспублік.

Працоўныя неабсяжнага Савецкага Саюза на шматлюдных перадвыбарчых сходах адзінадушна назвалі сваім першым кандыдатам у дэпутаты вялікага правадыра і настаўніка савецкага народа — Іосіфа Вісарыянавіча Сталіна. З сардэчнай цеплынёй і гарачай любоўю назвалі гэта імя рускія і украінцы, беларусы і узбекі, грузіны і татары — усе народы нашай вялікай Радзімы.

Сталін даў савецкім людзям магчымасць творча працаваць, культурна і заможна жыць. Сталін — сцяг нашых перамог, тварэц народнага шчасця, нястомны змагар за мір ва ўсім свеце. Сталін — родны бацька і лепшы друг савецкіх жанчын.

Бязмежна ўзрадавала беларускі народ вестка аб тым, што таварыш Сталін даў згоду балатыравацца ў дэпутаты Вярхоўнага Савета Беларускай ССР па Сталінскай выбарчай акрузе горада Мінска. На стотысячным мітынгі мінчан, які выліўся ў магутную дэманстрацыю любові і ўдзячнасці вялікаму Сталіну за аказаную чэсць, ярка выказала пачуцці народа стаханавіца ліцейнага цэха Аўтамабільнага завода В. А. Пушкарэва.

«Усё сваё жыццё, — сказала яна, — прысвяціў таварыш Сталін справе будаўніцтва камунізма. Ніхто ў свеце не зрабіў так многа для шчасця народа, для справы міру і сацыялізма, як наш родны і любімы Сталін».

З вялікім палітычным і вытворчым уздымам рыхтуюцца да выбараў у Вярхоўны Савет жанчыны нашай рэспублікі. У гэтыя незабыўныя дні разам з усім народам дэманструюць яны сваё бязмежнае давер'е і любоў да роднай камуністычнай партыі, якая выхавала іх у духу палымнага савецкага патрыятызма.

Савецкія жанчыны ведаюць, што поўнапраўнымі грамадзянкамі сваёй краіны яны сталі толькі ў выніку перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, дзякуючы нястомным клопатам партыі і ўрада аб іх няспынным росце.

Сярод кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета нашай рэспублікі 118 жанчын. Ужо адзін гэты факт наглядна сведчыць аб тым, якімі велізарнымі правамі карыстаецца жанчына ў нашай краіне, як высока ўзнята яе годнасць.

Калі-б пры польскіх панах Любоў Данілаўне Дземях — сялянцы-бядняццы — хто-небудзь сказаў, што яна будзе дзяржаўным дзеячом, яна палічыла-б гэта за казку. А пры савецкай уладзе Любоў Данілаўна была дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР двух скліканняў. Працоўныя Гродзеншчыны і ў трэці раз назвалі яе імя кандыдатам у дэпутаты.

Больш пяцідзесяці год працуе ў школе заслужаная настаўніца Аляксандра Пятроўна Каржова. Тысячы людзей навучыла яна грамаце, выхавала дастойнымі

грамадзянкамі. Аляксандра Пятроўна — не толькі вопытны педагог і актыўны грамадскі работнік, але і вялікай душы чалавек. У другі раз выбаршчыкі Дзяржынска вылучылі яе ў Вярхоўны Савет БССР.

Далёка за межамі Смалян вядома імя старшыні Смалянскага сельсавета Куханаўскага раёна Надзежды Міхайлаўны Ціхановіч. Жыхары глыбока паважаюць яе за чуючы адносіны, працавітасць, стараннасць. Надзежду Міхайлаўну з радасцю сустракаюць выхаванцы Смалянскага дзіцячага дома, настаўнікі дзесяцігодкі, многадзетныя маці, стаханавікі калгасных палёў. Яна лепшы іх друг і дарадца. І калі на перадвыбарчым сходзе назвалі яе імя, усе ў адзін голас заявілі, што камуністка Н. М. Ціхановіч з чэсцю апраўдала народнае давер'е і дастойна ў другі раз быць дэпутатам Вярхоўнага Савета.

Сярод жанчын, кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, мы бачым намесніка Старшыні Савета Міністраў БССР Еўдакію Ільінічну Уралаву, дырэктара філіяла інстытута Маркса — Энгельса — Леніна Феонію Архіпаўну Новікаву, знатную трактарыстку Маладзечанскай МТС Соф'ю Кірылаўну Поваш, былую партызанку майстра цэха фабрыкі імя Куйбышэва Ганну Уладзіміраўну Жоўна, Героя Сацыялістычнай Працы Тамару Іванаўну Шкурко і многіх іншых. Усіх іх выхавала і дала пунцёўку ў жыццё вялікая партыя Леніна — Сталіна. Усім ім беларускі народ аказаў найвялікшае давер'е. А што можа быць вышэй гэтага?

Рыхтуючыся да выбараў у Вярхоўны Савет, беларускі народ азіраецца на пройдзены шлях. Велізарныя змены адбыліся за апошнія 4 гады. Пасля цяжкіх ран, нанесеных вайной, прадукцыя прамысловасці і сельскай гаспадаркі перавысіла ўжо даваенны ўзровень. Створаны зусім новыя галіны прамысловасці: аўтамабільная, трактарная, лакамабільная, веласіпедная і іншыя.

У рэспубліцы ўведзена ўсеагульнае абавязковае сямігадовае навучанне. Ужо ў мінулым годзе сетка школ дасягнула даваеннага ўзроўню. Хуткімі тэмпамі вядуцца будаўнічыя работы. У адным толькі Мінску за пасляваенную пяцігодку ўступіла ў строй звыш 442 тысяч квадратных метраў жылой плошчы. Значна палепшыўся добрабыт працоўных.

Гэтыя дасягненні сталі магчымымі дзякуючы нястомным клопатам партыі і ўрада аб беларускім народзе, дзякуючы брацкай дапамозе ўсіх народаў СССР, асабліва вялікага рускага народа.

Жанчыны савецкай Беларусі! 25 лютага ўсе, як адна, прыдзем да выбарчых урнаў. Ададзім свае галасы кандыдатам непарушнага сталінскага блока камуністаў і беспартыйных — лепшым сынам і дочкам нашай краіны. Галасуючы за кандыдатаў сталінскага блока, мы галасуем за новы росквіт нашай магутнай Радзімы, за мірнае жыццё нашых дзяцей, за камунізм, які будзецца ў нашай краіне пад мудрым кіраўніцтвам роднага таварыша Сталіна.

ДАВЕР'Е

... СОНЕЧНЫ чэрвеньскі дзень. Босая дзяўчынка ў даматканай спаднічцы ўзлазіць на плот. У зеляніне лісця — мноства беларужовых ягад, і сярод іх рубінамі гараць некалькі зусім ужо даспелых. Дзяўчынка дацягнулася да іх, сарвала і скочыла ўніз, але павісла, зачэпіўшыся падалом за плот.

— Ма-ма!

Гэта для мамы маленькая Аня старалася сарваць першыя ягадкі, якія паспелі ў садку каля іх дома.

... Маці са старэйшымі сёстрамі рана ішла ў поле. Як хацелася Ані ўзяць лёгкі бліскучы серп, але маці напярэджвала: «Не чапай, парэжашся!»

«Гэта-ж так проста», думала Аня, гледзячы, як жнуць маці і сёстры. І вось серп у яе маленькіх руках. Захват — і раз...

Парэз пальца быў вельмі моцны. Бацька павёз дзяўчынку ў горад да доктара. Так у дзіцячыя гады Ганне Уладзіміраўне Жоўна давялося ўпершыню ўбачыць Мінск.

Назаўсёды яна звязалася з Мінскам ужо 17-гадовай дзяўчынай, калі паступіла вучаніцай на скур-галантарэйную фабрыку «Усход». Зараз гэта перадавая на Беларусі і па ўсёй краіне фабрыка імя Куйбышэва. Аню накіравалі ў партфельны цэх, дзе майстрам была маладая дзяўчына Свірыдава, якую ўсе называлі проста Шурай.

Клейка партманэ — работа простая. Але Аня хвалювалася: «А што, калі не так зраблю?» Заўважыўшы замяшанне «новенькай», Шура падышла да яе.

— Цёця, — нясмела звярнулася да яе вучаніца, — пакажыце яшчэ раз...

Свірыдава засмяялася:

— Ах ты, «пляменніца»! Ну, давай зробім разам...

Работа пайшла лёгка і спорна. Вучаніца працавала старанна, з захапленнем. Свірыдава пахваліла яе. І першая радасць вытворчага поспеху перапоўніла сэрца маладой работніцы.

Так Аня пачала працоўную дзейнасць.

Ішлі гады. У калектыве ўсе палюбілі жыццерадасную працавітую дзяўчыну, лепшую работніцу. І для яе фабрыка становілася ўсё радней, мацнела прывізанасць да дружнай рабочай сям'і.

Але пачалася вайна. У чорныя дні фашыскай акупацыі муж Ганны Уладзіміраўны — Уладзімір Рыгоровіч Жоўна — пайшоў у партызаны. А неўзабаве і яна сама, адправіўшы пяцігадовага сына да родных на вёску, стала байцом аднаго з атрадаў трэцяй Мінскай партызанскай брыгады.

У чэрвені 1944 года гітлераўскія орды пад сакрушальнымі ўдарамі Савецкай Арміі адступалі з беларускай зямлі. Партызаны наносілі ім удары з тылу.

4-га чэрвеня ў баі з фашыстамі каля вёскі Варонічы пад Мінскам быў смертэльна ранены муж Ганны Уладзіміраўны. Яна вынесла яго на руках з поля бою.

Адступаючы, азварэлыя фашысцкія забойцы захапілі і расстралялі маці, бацьку і сына Ганны Уладзіміраўны.

Моцная воляй савецкая патрыётка стойка перанесла сваё цяжкое гора. Лютая нянавісць да ворага падтрымала яе духоўныя сілы. І разам з часамі Савецкай Арміі яна ўвайшла пераможцай у вызвалены Мінск.

... Сонца заглядае ў зацягнутыя марозным узорам вокны прасторнага сумачнага цэха. У яго праменнях палымнеюць чырвоныя сцяжкі над прыгожымі рамка-

Г. У. Жоўна (злева) за праверкай якасці прадукцыі
Фото К. Якубовіча.

мі, якія стаяць на сталах, машынах, станках. У рамках — соцыялістычныя асабістыя рахункі рабочых цэха. На 150 — 200 — 250 процантаў выконваюць рабочыя свае абавязанствы.

Сумачны цэх — перадавы на фабрыцы імя Куйбышэва. Комсамольска-маладзёжная група, якую ўзначальвае зменны майстар і намеснік начальніка цэха Ганна Уладзіміраўна Жоўна, — перадавая ў цэху.

Спытайце Ганну Уладзіміраўну, хто лепшая стаханова ў яе групе.

— Усе добра працуюць, усе лепшыя, — адкажа яна з іскрынкаю радасці ў шэрых уважлівых вачах.

Кожная з 30 работніц групы выконвае пэўны працэс работы і добра ўладае яшчэ некалькімі. А стахановкі Смірнова, Польш, Катушэнка, Блізнюк ведаюць усе 28 працэсаў вырабу дамскай сумкі. Група не мае прарываў. У калектыве моцная ўзаемадапамога. Ганна Уладзіміраўна паказвае прыклад нястомнай барацьбы за якасць прадукцыі, за эканомію матэрыялаў, за павышэнне прадукцыйнасці працы, за чэсць фабрычнай маркі. У цэху вырабляецца да 15 фасонаў прыгожых моцных дамскіх сумак. Яны з поспехам разыходзяцца па ўсёй краіне.

Перавыконваючы з месяца ў месяц вытворчы план, цэх з чэсцю носіць званне цэха выдатнай якасці, заваяванае ва Усесаюзным соцыялістычным спаборніцтве прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці. І ў гэтым поспеху — немалая заслуга Ганны Уладзіміраўны.

Калектыву фабрыкі аказаў Ганне Уладзіміраўне Жоўна высокае давер'е, вылучыўшы яе кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР па Горкаўскай выбарчай акрузе № 10.

І можна не сумнявацца ў тым, што Ганна Уладзіміраўна Жоўна і надалей будзе беззаветна служыць сваёй Радзіме, свайму народу.

Лідзія АЛФІМАВА

ЛЕДЗЬ толькі настане раніца, Надзежда Міхайлаўна ўжо на нагах. Накарміўшы дзяцей, яна хутка ідзе ў сельсовет, праглядае план работы, выкрэслівае зробленае і выбірае тое, што трэба зрабіць у першую чаргу. А работы ў старшыні многа, круг дзейнасці надзвычай вялікі.

Усё жыццё на тэрыторыі сельсовета (хоць гэта ўсяго толькі і сем вёсак) у яе перад вачыма. Ва ўсе бакі раскінулася калгасная прасторная зямля. Толькі нядаўна было тут дзевяць сельскагаспадарчых арцелей, а сёння яны зліліся ў дзве буйныя сацыялістычныя гаспадаркі: «Шэсць умоў таварышча Сталіна» і «Новае жыццё». У іх звыш трох тысяч сямісот гектараў зямлі, буйныя фермы рагатай жывёлы, свіней і авечак, вялікія статкі гусей.

Надзежда Міхайлаўна не любіць заседжацца ў сельсавеце. Вырасціўшы бягучыя пытанні, яна едзе па калгасах, наведвае школы, мясцовыя дзіцячы дом, больніцу, амбулаторыю, заяджае ў МТС ці ў сельскагаспадарчы тэхнікум. І ўсюды гучыць яе ўпэўнены голас, усюды акружаюць яе людзі, якія чакаюць ад сваёй Надзеі ласкавага слова, парады, тэрміновага вырашэння неадкладных спраў.

У свае родныя Смаляны вярнулася Надзежда Ціхановіч з эвакуацыі адразу-ж пасля вызвалення Віцебшчыны ад фашысцкіх акупантаў. Яна ўжо ведала, што муж загінуў на фронце. Трэба было брацца за работу, за аднаўленне жыцця. Трэба было пачынаць амаль усё з самага пачатку. Навакол стыла

Старшыня сельсовета

спустошаная, заросшая пустазеллем зямля, цэнтр Смалян ляжаў у руінах, бяздомныя дзеці блукалі яшчэ па дарогах, па вуліцах.

І пачала яна з дзіцячага дома. Падабрала памяшканне, дастала сродкі. Разам з мясцовымі настаўнікамі прывяла памяшканне ў парадак. Яшчэ ішлі вялікія бітвы на нямецкай зямлі, на берагах Нейса і Одэра, яшчэ пралівалі савецкія воіны кроў за свабоду і шчасце, а ў Смалянах дзесяткі дзяцей-сірот, чые бацькі загінулі на фронце, ужо знайшлі свой родны дом, матчыну ласку і клопаты. Спачатку то вопраткі нехапала, то прадуктаў. І за ўсё прыходзілася брацца старшыні. Ды і ў самой не густа было на сталае. Часам прыбяжыць з вуліцы меншая дачка Сталінка, а з ёю пара дзяўчынак з дзетдома. Насыпле ім Надзежда Міхайлаўна бульбы ў міску, дзеці паядуць, а сама і так спаць кладзецца.

«Абы дзеткі пад'елі, ім-жа расці трэба», — з любасцю думае Надзежда Міхайлаўна, гладзячы сіроцкія галоўкі.

Цяпер, праз шэсць з паловай год, дзіцячы дом не пазнаць. Тут вы-

хоўваецца 170 дзяцей. У іх прасторныя, светлыя пакоі, свае майстэрні, школа, сталовая, бібліятэка. Многія з дзяцей вучацца ў мясцовым сельскагаспадарчым тэхнікуме, які зрабіў ужо 18 выпускаў калгасных аграномаў.

За гады савецкай улады ў Смалянскім сельсавеце вырас магутны атрад інтэлігенцыі. На тэрыторыі Совета працуе зараз 158 настаўнікаў, аграномаў, медыцынскіх і ветэрынарных работнікаў, выхавальцаў дзіцячага дома, тэхнікаў і механікаў.

У сельсавеце — сем школ, з іх адна поўная сярэдняя, больніца, амбулаторыя, аптэка, ветэрынарны пункт, маслазавод, пяць клубаў, Дом культуры. Дзве тысячы дзяцей калгаснікаў вучацца ў школах сельсовета, звыш 300 студэнтаў — у сценах Смалянскага сельскагаспадарчага тэхнікума.

Але вучацца зараз не толькі дзеці і моладзь. У верасні мінулага года ў калгасе «Шэсць умоў таварышча Сталіна» арганізаваўся адзін з першых у рэспубліцы дамоў сельскагаспадарчай культуры. Яго арганізацыя — вялікая заслуга Надзежды Ціхановіч. Цяпер тут чытаюцца лекцыі па агра-тэхнічных тэмах, праводзяцца сістэматычныя заняткі з калгаснікамі, рыхтуюцца майстры высокіх ураджаяў.

... Позні вечар. Заціхла вуліца, толькі дзе-ні-дзе яшчэ чуецца дзявочы смех. А ў невялічкім доміку ў цэнтры Смалян ярка свецяцца вокны. Дзеці ўжо спяць. Надзежда Міхайлаўна вымае са стала папкі і праглядае пошту. Многія з пісем пачынаюцца так: «Пішу Вам, як нашаму народнаму дэпутату...». І кожнаму выбаршчыку Надзежда Міхайлаўна адкажа, дапаможа, параіць, для кожнага знойдзе шчырае, сардэчнае слова.

Да глыбокай ночы працуе Надзежда Міхайлаўна — сялянка, камуніст, слуга народа. А заўтра з сонцам яна ўжо зноў у полі, на калгасным дварэ, сярод народа.

Працоўныя Смалянскай выбарчай акругі Коханаўскага раёна ў другі раз вылучылі Надзежду Міхайлаўну Ціхановіч сваім кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Совета БССР, не сумняваючыся ў тым, што высокае давер'е яна апраўдае.

М. БЛІСЦІНАУ.

Н. М. Ціхановіч адбірае экспанаты для Дома сельскагаспадарчай культуры.

Фота С. Фрыда

Знаёна ТРАКТАРЫСТКА

ЛЯНІВА падаюць мокрыя сняжынкi. Сяло ахутана глыбокім сном. Толькі зрэдку дзе на кароткую хвіліну засвеціцца лямпа. Гэта маці ўстае паглядзець дзіця.

Не перастаюць зіхаець толькі вокны ў доме старога Кірылы Новаша. Дачка яго Соф'я, вярнуўшыся з майстэрні МТС, разбірае па чарцяжах узаемадзеянне частак матора дызельнага трактара.

І так амаль кожны вечар...

Механізатары не раз гаварылі, што Соф'і шанцуе ва ўсім, бо кожную справу ёй удаецца вырашыць своєчасова і акуратна. І ўжо калі яна скажа «зробім», то тут не можа быць ніякага сумнення. Кожнае яе слова моцнае таму, што за ім стаіць глыбокае веданне тэхнікі, самаадданая праца, большэвіцкая настойлівасць.

Соф'я Новаш, як і тысячы ёй падобных дзяўчат былой прыгнечанай Заходняй Беларусі, прайшла складаны жыццёвы шлях.

...Пан Свінтарэцкі не мог злічыць сваіх багаццяў. На яго неабсяжных палях, не разгінаючы спіны, да крываваых мазалёў працавалі сотні галодных батракоў. Нават іх дзецям панскія службы не давалі спакою. Сямігадовая Соф'я разам з хвораю маці вымушана была ў спякотныя дні палоць панскія гароды толькі за тое, каб многадзетная сям'я Кірылы Новаша мела права жыць у сырой і халоднай каморцы.

Да 13 год Соф'я не вучылася.

Стары Кірыла часта гаварыў дзецям:

— Пакуль на нашых землях будуць ва ўладзе паны ды асаднікі, кулакі ды ксяндзы, не бачыць вам, дзеткі, шчасця. Толькі з Усходу можа прыйсці нам ратунак.

У верасні 1939 года Чырвоная Армія вызваліла працоўных Заходняй Беларусі ад паноў-крывасмокаў. Сталінская Канстытуцыя дала ім вялікія правы.

— Толькі з савецкай уладай, — успамінае Соф'я, — прышло да нас

сапраўднае шчаслівае жыццё. Здавалася, што нават сонца пачало свяціць ласкавей, людзі зрабіліся дружнай, папрыгажэла наша мясцовасць. Неяк заначавала ў нас медыцынская сястра. Шмат гаварыла яна аб гераічных савецкіх жанчынах. Асабліва запамніўся мне вобраз Пашы Ангелінай. «А ці могуць нашы дзяўчаты стаць такімі, як Паша Ангеліна?» — запытала я. «У краіне саветаў пры моцным жаданні можна ажыццявіць любую мару», — адказала медсястра. Вось тады я і рашыла стаць трактарысткай.

Неўзабаве каля Маладзечна пачалося будаўніцтва першай у вобласці машынна-трактарнай станцыі. Соф'я была адным з яе будаўнікоў. Але здзейсніць свае думкі дзяўчына змагла толькі пасля выгнання нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Спачатку працавала плугаром. Скончыўшы вярхоўную школу, паступіла на курсы трактарыстаў.

Вясной 1946 года ёй упершыню даверылі трактар. Маладая трактарыстка пільна прыглядаецца да работы вопытных механізатараў і яшчэ старанней вучыцца.

З кожным годам усё менш заставалася вузкіх палосак, у новых калгасных вёсках вырасталі клубы, школы, хаты-чытальні, медыцынскія ўстановы.

Непазнавальным стала і сяло Лебедзева, на водшыбе якога размясцілася сядзіба МТС. А звычайнае мястэчка Маладзечна за кароткія гады савецкай улады вырасла ў прамысловы і культурны горад.

Разам з бурным кіпеннем новага жыцця расла і Соф'я Новаш. Ленінска-сталінскі комсамол, старанная праца на шырокіх калгасных нівах з'явіліся для яе вялікай школай выхавання волі і характару.

— Не адстаць ад жыцця! — аб гэтым думала я кожную хвіліну, — расказвае Соф'я. — І ні цяжкая праца на трактары, ні напружаная вучоба пасля змены не толькі не расхалоджвалі мяне, а ўсё больш напаўнялі сэрца пачуццём гонару за наша новае поўнакрэўнае жыццё.

У 1949 годзе Соф'я Новаш дабілася найвышэйшай па МТС сезоннай выпрацоўкі. Тады яе і перавялі з калёснага на больш магутны гусенічны трактар.

У пачатку мінулага года з трыбуны абласной комсамольскай канферэнцыі яна заявіла:

— Іменем члена ленінскага комсамола даю слова працаваць яшчэ лепш.

За сезон 1950 года комсамолка Новаш выканала 750 гектараў трактарных работ пры норме 634, зэканоміла 500 кілограмаў гаручага і шмат змазачных матэрыялаў. Ад хлебарабаў яна атрымлівае толькі падзякі. Калі запытаць дырэктара МТС Нікалая Грыгор'евіча Сідзініна, або начальніка палітадзела Сцяпана Якаўлевіча Барадаўкіна, хто з трактарыстаў мае найвышэйшую ўраджайнасць у зоне, то яны, не задумаўшыся, адкажуць:

— Соф'я Кірылаўна Новаш.

Дабіваецца яна гэтага не толькі дакладным выкананнем патрабаванняў аграбіялагічнай навукі, але і ўменнем рацыянальна выкарыстоўваць магутнасць сваёй машыны.

Калі ў Маладзечанскай МТС стала

Заслужаная настаўніца Аляксандра Пятройна Каржова ў другі раз вылучана кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР. На здымку: А. П. Каржова на ўроку ў школе (г. Дзяржынск).

Фото М. Мінковіча

вядома, што перадавыя трактарысты перайшлі на пагадзінны графік работы, Соф'я першай пачала працаваць па гэтаму мегаду. Пры любым надвор'і яе трактар не меў прастояў. Штозменна яна перавыконвала норму не менш як у паўтара раза. А калі на прапанове дырэктары і палітдзелу станцыі яна прачытала лекцыю аб сваім вопыце, то яе прыкладу паследавалі і астатнія трактарысты.

Далёка за межамі Маладзечанскай вобласці вядома імя Соф'і Кірылаўны Новаш. Гэта яна звярнулася да дзяўчат-калгасніц рэспублікі з патрыятычным заклікам працаваць на трактары. Сотні іх зараз вучацца на курсах і вясною папоўняць слаўную армію механізатараў. Задушэўнымі парадамі атказвае комсамолка Новаш тым дзяўчатам, якія паследавалі яе закліку і рашылі асабістай працай адказаць на патрабаванні партыі і дарагога правадыра таварыша Сталіна аб далейшым магутным уздыме сельскай гаспадаркі.

Як і ўсе працоўныя заходніх абласцей Беларусі, аб'яднаныя ў адзінай Беларускай сацыялістычнай дзяржаве, Соф'я набыла вялікія правы на працу, адпачынак і адукацыю. Выхаванка ленінска-сталінскага комсамолу, верная дачка сацыялістычнай Радзімы, яна заслужыла высокую павагу.

Працоўныя Палачанскай выбарчай акругі адзінадушна выбралі яе дэпутатам абласнога Савета дэпутатаў працоўных.

Механізатары Маладзечанскай МТС на сваім агульным сходзе выказаліся:

— Наша знатная трактарыстка-комсамолка Соф'я Кірылаўна Новаш будзе дастойным дэпутатам у Вярхоўным органе ўлады рэспублікі.

Яе кандыдатуру аднагалосна падтрымалі члены навакольных калгасаў, мясцовая інтэлігенцыя, а таксама пералвыбарчая нарада прадстаўнікоў Маладзечанскай сельскай выбарчай акругі № 286.

У адказ на высокую павагу выбаршчыкаў Соф'я Кірылаўна заявіла:

— Хіба можа быць вышэйшы гонар для савецкага чалавека, чым давер'е народа? Каб апраўдаць гэтую высокую чэсць, я аддам усе свае сілы і здольнасці для далейшага росквіту нашай любімай сацыялістычнай Радзімы.

Н. АНЮКОУ.

Т. Н. Кулакоўская ў лабараторыі.

Фото К. Якубовіча.

КВЕТКА ТЯНЬ-ШАНЯ

Расказ кандыдата сельскагаспадарчых навук Т. Н. Кулакоўскай

Інстытут меліярацыі, ваднай і балотнай гаспадаркі Акадэміі навук БССР праводзіць вялікую навукова-даследчую работу па цэламу раду пытанняў асушэння і асваення тарфяных глебаў.

Выключна вялікае значэнне набывае пытанне шырокага скарыстання асушаных балотных масіваў для вырошчвання важнейшай тэхнічнай культуры кок-сагызу, з якога атрымліваюць каштоўную сыравіну — каучук.

У апошні час гавораць, што каучук у жыцці народаў адыгрывае такую-ж ролю, як і вугаль, нафта, сталь, жалеза. Такі погляд не з'яўляецца пераўвельчэннем. Без каучуку не могуць цяпер абыйсціся важнейшыя галіны прамысловасці, сельскай гаспадаркі, транспарту.

Каштоўнай культурай, якая дае каучук, з'яўляецца ў нашых умовах кок-сагыз.

Кок-сагыз — маладая культура на нашых калгасных палях. Ён быў знойдзены толькі ў 1931 г. у гарах Тянь-Шаня і яшчэ вельмі мала вывучаны, а таму прадстаўляе вялікую цікавасць для назіранняў, вопытаў, даследаў. Каму давялося бліжэй пазнаёміцца з гэтай культурай, няхай гэта будзе калгасніца ці навуковы работнік, таму ўжо цяжка адыйсці ад яе. Яшчэ будучы студэнткай сельскагаспадарчай акадэміі імя Тіміра-

зева, я рашыла абавязкова спецыялізавацца на кок-сагызе і вельмі задаволена аб'ектам сваіх даследаў.

На працягу раду год мне прышлося працаваць над пытаннем аб месцы кок-сагыза ў травапольным севазвароце. Правільны травапольны севазварот — асноўная ўмова няўхільнага павышэння ўраджайнасці ўсіх культур, з ім звязана эфектыўнасць усіх агра-тэхнічных мерапрыемстваў.

У выніку 8-гадовых даследаў мною была напісана дысертацыя: «Кок-сагыз у травапольных севазваротах лесастэпавай зоны». У гэтай рабоце ўказваліся лепшыя папярэднікі кок-сагызу ў травапольных севазваротах мінеральных глеб лесастэпу, але даследы прадстаўлялі каштоўнасць і для іншых глебава-кліматчных зон. Асноўным вывадам работы было тое, што кок-сагыз павінен размяшчацца па абароту пласта шматгадовых траў (інакш кажучы: пасля шматгадовых траў высаджаецца якая-небудзь культура, а пасля яе кок-сагыз). На мінеральных глебах добрыя ўраджайны кок-сагызу забяспечвае такі папярэднік, як грэчка, якая высаджаецца адразу пасля шматгадовых траў; на тарфяных глебах — жыта. Гэтыя вывады выкарыстаў аддзел каучукаводства Міністэрства сельскай гаспадаркі СССР па распрацоўцы кок-сагызных травапольных севазваротаў.

Зараз я працую ў лабараторыі фізіялогіі і біяхіміі кок-сагызу. Апошнія два гады лабараторыя вывучала біялагічныя і гаспадарчыя ўласцівасці палепшаных (селекцыйных) форм кок-сагызу на тарфяных глебах. Выяснялася магчымасць стварэння на тарфяніках двухгадовых плантацый кок-сагызу.

Беларусь мае вялікую патрэбу ў насенні кок-сагызу, асабліва ў апошнія гады, у сувязі з расшырэннем пасеўных плошчаў. Кок-сагыз дае насенне ў асноўным на другім годзе жыцця; з двухгадовых плантацый збіраецца насення ў 6—8 раз больш, чым з аднагадовых. Але плантацыі другога года на тарфяных глебах за зіму вельмі рэдуруюцца.

Трэба было высясніць прычыны пагібелі раслін. Назіранні паказалі, што расліны кок-сагызу пачынаюць абуджацца ранней вясной, як толькі тэмпература паветра стане плюсавай. Зімой 1949—1950 года, нават у лютым, мы назіралі рост раслін: рэзетка кок-сагызу даходзіла да 20 см. Аднак тарфяныя глебы вельмі павольна адтаіваюцца вясной. Расліне пры развіцці неабходна вільгаць і жыўленне, а каранёвая сістэма кок-сагызу не можа здабыць іх з мёрзлага пласту глебы. Такім чынам у ранні веснавы перыяд расліна знясільваецца і загінае.

Адсюль вывад: плантацыі кок-сагызу змогуць захавацца да другога года жыцця толькі на добра асушаным тарфяніку, водны рэжым якога можна рэгуляваць меліярацыяй.

Вывады з работ нашай лабараторыі прадстаўлены ў Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР. Беларуская рэспубліка павінна мець дастатковую колькасць свайго насення кок-сагызу, каб не толькі расшырыць пасеўныя плошчы, але і значна павысіць ураджайнасць і каучуканоснасць гэтай каштоўнай культуры.

Навуковыя супрацоўнікі нашай лабараторыі працуюць зараз над вырашэннем не менш важнага пытання — рацыянальнага і эфектыўнага выкарыстання мінеральных угнаенняў.

Акадэмік Т. Лысенка, развіваючы і паглыбляючы вучэнне В. Вільямса аб жыўленні раслін, прапанаваў прымяняць угнаенні не ў выглядзе парашку, а ў выглядзе зярнят, або гранул. Грануліраванае ўгнаенне больш эфектыўна выкарыстоўваецца раслінамі і дае велізарную эканомію. Яго патрэбна ў два-тры разы менш,

бо гранулы, грапляючы ў глебу, ствараюць як-бы пажыўны ачаг для раслін, паляпшаючы мікрабіялагічную дзейнасць глебы.

Перад намі стаіць задача — высясніць, якую колькасць грануліраваных угнаенняў трэба ўносіць непасрэдна пад каранёвую сістэму, каб павысіць ураджайнасць і каучуканакапленне. Гэтая задача патрабуе магчыма хутчэйшага вырашэння.

Калгасы нашай рэспублікі з кожным годам расшыраюць пасевы кок-сагызу, вывучаючы аграцэхніку гэтай культуры. Знатныя каучукаводы Беларусі — А. Шаплыка, М. Юркевіч, Е. Юркевіч, Н. Філіпава — дабіліся рэкордных ураджаяў, за што ўдастоены высокага звання Героя Соцыялістычнай Працы.

Дзяржава шчодро аплатае працу каучукаводаў. Прыклад такі прыклад. У калгасе «Чырвоная змена» Любаньскага раёна пад кок-сагыз адведзена шмат гектараў. Брыгадзір Герой Соцыялістычнай Працы А. Шаплыка. Ураджай сёлета сабралі багаты: у сярэднім па 56 цэнтнераў каранёў з гектара, а на паасобных участках — па 90 цэнтнераў. За зданыя карані кок-сагызу калгас атрымаў 1 мільён рублёў прыбытку.

Разам з дырэктарам інстытута Б. Б. Бельскім я пішу манаграфію па калгасу «Чырвоная змена», у якой будзе адлюстраваны багаты вопыт калгасных каучукаводаў. Манаграфія павінна паслужыць дапаможнікам для ўсіх калгасаў у справе вырошчвання такой працаёмкай культуры, як кок-сагыз.

✓ ВЫДАТНЫ ВУЧОНЫ

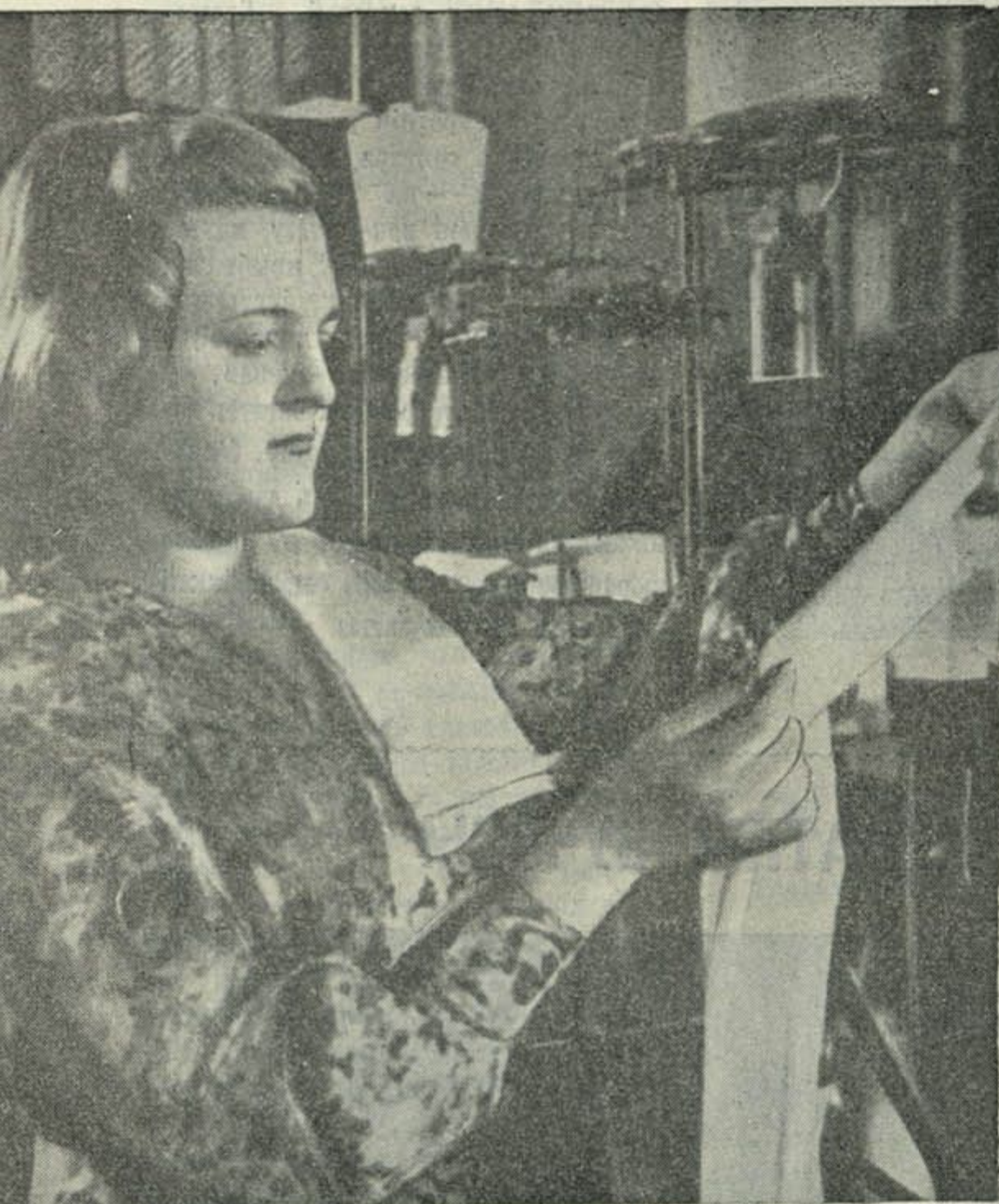
Доктар біялагічных навук прафесар Ольга Барысаўна Лепашынская. Шматлікія працы вучонай атрымалі ўсенароднае прызнанне і вышэйшую адзнаку — Сталінскую прэмію першай ступені. Сваёй манаграфіяй «Паходжанне клетак з жывога вешчства і роля жывога вешчства ў арганізме». Ольга Барысаўна ўнесла вялікі ўклад у савецкую навуку. У гэтай выдатнай рабоце распрацаваны важнейшыя праблемы навукі аб клетках і поўнасю выкрыта ілжэнавуковая рэакцыйная тэорыя зарубежных біёлагаў. Доследамі савецкай жанчыны-вучонага канчаткова даказана, што адзіным пачынальнікам жыцця, яго асновай з'яўляецца жывое бялковае вешчства, здольнае самастойна развівацца і даваць пачатак новым клеткам.

О. Б. Лепашынская — жонка старэйшага рускага рэвалюцыянера П. Н. Лепашынскага, сама была актыўным змагаром-рэвалюцыянерам і не раз падвэргалася арыштам і ссылкам. Аднак гэта не зламала яе валявую, адданую справе рэвалюцыі натуру. Яна сама рабіла пабегі і іншым садзейнічала. У Жэневе Лепашынская арганізавала партыйную сталовую для большэвікоў-эмігрантаў.

Ользе Барысаўне 79 год. Ва ўзросце 39 год яна паступіла ў медыцынскі інстытут і закончыла яго на дыплом з адзнакай. Пры савецкай уладзе яна атрымала магчымасць весці шырокую навуковую работу, якой актыўна займаецца і зараз.

На здымку: О. Б. Лепашынская ў сваім кабінёце.

Вязальщица-многостаночница віцебскай панчошна-трыкатажнай фабрыкі «КІМ» Каця Іванова. Яна абслугоўвае 25 панчошных аўтаматаў, выконвае норму на 130 проц. Фото М. Берава

ЖАНЧЫНЫ ВІЦЕБСКА

Віцебск — горад прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці, пераважна жаночай працы. Жанчыны вырабляюць тут дываны і плюш, панчохі, трыкатаж, абутак, швейныя вырабы і многае іншае, што шырока вядома спажывцам нашай неабсяжнай Радзімы.

У дні падрыхтоўкі да ўсенароднага свята — выбараў у Вярхоўны Совет БССР — тысячы работніц нясуць стаханаўскую вахту. Натхнёнай чэснай працай адзначаюць яны сваё права выбіраць і быць выбранымі ў органы савецкай улады, права, якое прадставіла ім вялікая Сталінская Канстытуцыя.

Паўднёва-заходняя ўскраіна горада — раён прамысловай Маркаўшчыны. Тут знаходзяцца буйнейшыя новабудовлі пасляваеннай сталінскай пяцігодкі: Дыванова-плюшавы камбінат, Ткацка-гума-тасёмная фабрыка, адраджаная панчошна-трыкатажная фабрыка «КІМ».

Дыванова-плюшавы камбінат — гордасць усёй рэспублікі. Яго прадукцыя — прыгожыя дываны, рознакалёрныя дывановыя дарожкі, шоўкавы плюш — заваявала сабе заслужаную славу. Малады калектыў за кароткі час асвоіў складанейшае абсталяванне, зусім новую прадукцыю. У мінулым годзе ён нязменна займаў першыя месцы ў спарніцтве прадпрыемстваў горада і на працягу шасці апошніх месяцаў моцна трымаў пераходны Чырвоны Сцяг гаркома КП(б)Б і горвыканкома. Больш як на месяц раней тэрміну камбінат выканаў гадавы план і даў краіне звыш праграмы 36 тысяч квадратных метраў дывановых вырабаў і 70 тысяч пагонных метраў плюшу. Маладое прадпрыемства за адзін год здолела дабіцца выпуску 92 процантаў першагатунковай прадукцыі, што перавысіла планавае заданне на 3,2 процанта, зэканоміла 29 тон каштоўнай

Пры Віцебскім медінстытуце працуюць 25 навуковых гурткоў, у якіх займаюцца больш 300 студэнтаў. На здымку (злева направа): прафесар Э. І. Аляксенцава і студэнткі 3-га курса члены навуковага студэнцкага таварыства Мар'я Арван і Раіса Аксёнава ў лабараторыі нармальнай фізіялогіі на практычных занятках.

Фото Ф. Бачылы.

ПРАЦОЎНАЙ ВАХЦЕ

пражы і дало 4,5 мільёна рублёў звышпанавага прыбытку.

Гэтыя выдатныя поспехі заваяваны слаўным калектывам, больш трох чвэрцяў якога складаюць жанчыны, ад інжынера да звычайнай работніцы. Рысунак кожнага будучага дывана з'яўляецца замыслам мастакоў Веры Нікалаеўны Сенькінай і Тамары Сямёнаўны Гусевай. Дзесяткі рознастайных дываноў, выпушчаных камбінатам, народжаны ў мастацкай майстэрні, якую ўзначальвае Вера Нікалаеўна.

З натхненнем рыхтуецца да дня выбараў і шматлікі калектывы фабрыкі «КІМ», які амаль цалкам складаецца з жанчын. Кімаўцы заўсёды працуюць з энтузіязмам. Летаць яны датэрмінова выканалі гадавую праграму і далі Радзіме прадукцыі на 5,5 мільёна рублёў звыш плана. Гэта значыць, працоўныя нашай краіны стрымалі дадаткова велізарную колькасць панчошна-трыкатажных вырабаў, у тым ліку капронавыя панчошкі, шоўкавую і шарсцяную вопратку такой якасці і фасонаў, якія ў даваенны час неведомы былі спражыцу.

У новым годзе калектывы фабрыкі прыняў на сябе адказнае сацыялістычнае абавязанне: павялічыць праграму выканаць датэрмінова, на мільёны рублёў даць прадукцыі звыш плана, за кошт эканомленай сыравіны выпусціць сотні тысяч пар панчошна-трыкатажных вырабаў. Фабрыка значна расшырае асартымент сваіх вырабаў, уводзіць новыя магутнасці.

Брыгада памочніка майстра панчошнага цэха кумуніста Лізы Гантвергер давала выпрацоўку да 140 процантаў пры выдатнай якасці прадукцыі і вялікай эканоміі сыравіны. Сістэматычна перавыконвае план участак вязальных машын, які ўзначальвае памочнік майстра, дэпутат горсовета Ніна Сальнікава. Выдатныя працоўныя перамогі ў гэтых выбараў маюць такія ўчасткі і цэхі, якімі кіруюць дэпутат абласнога Савета т. Раманоўская, дэпутаты гарадскога Савета тт. Крайшкіна, Жулёва, Канігіна. Яны не толькі самі з'яўляюцца наватарамі вытворчасці, але і кіруюць стаханаўскімі школамі, па метаду інжынера Кавалёва перадаюць найбольш рацыянальныя прыёмы працы.

Стаўшы на працоўную вахту ў гэтых выбараў, тэкстыльшчыцы і трыкатажніцы як-бы пераклікаюцца з швейніцамі і абутніцамі. Работніцы фабрыкі «Сцяг індустрыялізацыі» таксама ганарацца тым, што яны паспяхова завяршылі мінулы год і далі шмат прадукцыі звыш плана. Пачатак новага года супаў тут з магутным палітычным і працоўным уздымам у гэтых выбараў. Па фабрыцы ўстанаўляюцца два механізаваныя канвееры, новыя пецельныя, гузікавыя і замацавальныя машыны.

Стаханаўскай працай сустракаюць дзень выбараў работніцы фабрыкі «Чырвоны Кастрычнік». Тут неаслабна прадаўжаецца спаборніцтва за эканомію матэрыялаў, ініцыятарам якога была знатная стаханаўка Аня Габубкова. Зберагаючы матэрыял, фабрыка выпусціла ў мінулым годзе дадаткова дзесяткі тысяч пар абутку.

Тысячы работніц Віцебска імкнуцца дастойна адзначыць дзень 25 лютага. На стаханаўскую вахту ў гэтых выбараў сталі не толькі работніцы лёгкай прамысловасці, а і ўсіх прадпрыемстваў горада і чыгуначнага вузла. Не выпадкова ў спісе пераможцаў у спаборніцтве побач з лепшай набойшчыцай дываноў М. Ржэцельскай стаіць імя лепшай тынкоўшчыцы горада А. Вінаградавай, побач з лепшай закройшчыцай абутковай фабрыкі Д. Красільшчыкавай — імя лепшай штампавальшчыцы ігольнага завода Н. Давыдавай, побач з лепшай швейцай горада Л. Свірскай — імя свідравальшчыцы завода заточных станкоў М. Мяшалкінай.

У гэтыя дні тысячы жанчын Віцебска працуюць у акруговых і ўчастковых камісіях па выбарах у Вярхоўны Совет БССР. Самаадданай працай і палымным большэвіцкім словам агітатара яны натхняюць працоўных на вытворчыя поспехі, на новую бліскую перамогу сталінскага блока кумуністаў і беспартыйных.

Е. ЖУКОўСКІ.

Галоўны мастак Віцебскага дыванова-плюшавага камбіната Вера Нікалаеўна Сенькіна прадстаўляе мастацкаму совету эскізы дываноў на 1951 год

Фото М. Берава

Закройшчыца Віцебскай абутковай фабрыкі «Чырвоны Кастрычнік» В. Бабарнёва, стаўшы на стаханаўскую вахту ў гэтых выбараў у Вярхоўны Совет БССР, штодзённа выконвае заданне на 120—130 проц. На здымку: Майстар М. Дубавец правярае дзённую работу Веры Бабарнёвай.

Фото П. Азарчанкі
(Фотахроніка БЕЛТА)

Н. К. Крупская — актыўны дзеяч міжнароднага жаночага руху, старэйшы член большэвіцкай партыі, жонка, друг і памочнік В. І. Леніна.

8 САКАВІКА

У 1910 годзе на Міжнароднай жаночай канферэнцыі соцыялістак у Капенгагене (Данія) было прынята рашэнне аб устанаўленні Міжнароднага жаночага дня. З таго часу 8 сакавіка стала днём барацьбы пролетарыята за разняволенне працоўных жанчын ад ланцугоў капіталістычнага рабства.

У Расіі дзень 8 сакавіка пачаў адзначацца з 1913 года. Большэвіцкая партыя ніколі не аддзяляла жаночага руху ад агульнай барацьбы пролетарыята за сваё вызваленне. Ленін і Сталін заўсёды падкрэслівалі, што разняволенне жанчын магчыма толькі пры перамозе соцыялізма.

Партыя Леніна — Сталіна вучыла работніцу і сялянку разам з мужамі і братамі змагацца супроць царызма, уцягвала ў вызваленчую барацьбу супроць эксплуатацыйнага ладу капіталістаў і памешчыкаў. З гісторыі рэвалюцыйнага руху ў Расіі вядома нямала фактаў, калі жанчыны прымалі актыўны ўдзел у стачках і забастоўках. У рэвалюцыю 1905 года жанчыны ўдзельнічалі ва ўзброеным снежаньскім паўстанні, былі агітатарамі і прапагандыстамі рэвалюцыйных ідэй большэвізма. У барацьбе з царызмам узоры адвагі і мужнасці паказалі і жанчыны Беларусі.

Па закліку большэвікоў пад лозунгам «Далоў імперыялістычную вайну!» вышлі жанчыны на вуліцы Петраграда ў Міжнародны жаночы дзень 1917 года. Дэманстрацыю работніц падтрымалі рабочыя Петраграда. Пачатая работніцамі «палітычная стачка пачала перарастаць у агульную палітычную дэманстрацыю супроць царскага ладу» («Гісторыя ВКП(б). Кароткі курс»).

Перамога Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі была заваявана пры актыўным удзеле жанчын у рэвалюцыйнай барацьбе. Разам з мужчынамі работніцы і сялянкі грудзмі адстойвалі савецкую ўладу і ў гады грамадзянскай вайны.

Савецкая ўлада рабіла ўсё магчымае, каб прыцягнуць да актыўнай грамадскай дзейнасці работніц і сялянак. З кожным годам павышалася іх свядомасць і актыўнасць. Ленін патрабаваў зрабіць палітыку даступнай для кожнай працоўнай жанчыны. Усё большая колькасць жанчын выбіралася ў Саветы. На практычнай рабоце яны хутка набывалі вопыт кіравання дзяржавай і грамадскімі прадпрыемствамі, авалодвалі ўсё новымі і новымі прафесіямі. Агульнаадукацыйныя веды пашыралі кола інтарэсаў жанчыны.

Палітычнаму выхаванню жанчын наша партыя заўсёды надавала вялікае значэнне. У артыкуле «Да пятай гадавіны першага з'езда работніц і сялянак» таварыш Сталін пісаў: «...Работніцы і сялянкі з'яўляюцца мацерамі, выхавальніцамі нашай моладзі — будучыні нашай краіны. Яны могуць скалечыць душу дзіцяці, альбо даць нам здаровую духам моладзь, якая можа рушыць уперад нашу краіну».

Бурны рост соцыялістычнай прамысловасці, перамога калгаснага ладу на вёсцы, клопаты партыі і ўрада аб добрабыце і росце культуры народа зрабілі мільёны жанчын самастойнымі, матэрыяльна незалежнымі.

Савецкая дзяржава выдала рад законаў, якімі палегчаецца праца работніцы-маці. Стварэнне шырокай сеткі дзіцячых садоў, ясляў, пляцовак, ахова мацярынства і дзяцінства далі савецкай жанчыне магчымасць усебакова развіваць свае здольнасці і таленты, выбіраць сабе любую прафесію. Цяпер няма такіх галін народнай гаспадаркі, дзе-б актыўна і з вялікім поспехам не працавала жанчына. Мы бачым яе ў якасці высокакваліфікаванага спецыяліста, інжынера і тэхніка, дырэктара прадпрыемства і машыніста паравоза, вадзіцеля самалёта і капітана карабля. Ва ўсіх галінах соцыялістычнага будаўніцтва праяўляецца яе творчая сіла.

Жанчыны авалодваюць складанейшымі працэсамі, перадавой тэхнікай і навіейшымі метадамі працы на вытворчасці. У нас шырока вядомы імёны Лідзіі Кананенка і Марыі Ражнёвай, вопыт якіх падхапілі перадавыя работніцы ўсёй краіны. У выніку зэканоменны мільёны рублёў дзяржаўных сродкаў, тоны тэкстылю і скуры, з якіх выраблена дадаткова вялікая колькасць рознай тканіны і абутку.

Метады работы Лідзіі Кананенка і Марыі Ражнёвай шырока прымяняюцца на Мінскім тонкасуконным і Віцебскім дыванова-плюшавым камбінатах, на віцебскай швейнай фабрыцы «Сцяг індустрыялізацыі» і іншых прадпрыемствах нашай рэспублікі.

Праца жанчын-работніц напоўнена новым зместам. Іх дапытлівы розум нястомна працуе над палепшаннем працэса вытворчасці, павелічэннем выпуску прадукцыі і палепшаннем яе якасці. Такія адносіны да працы з'яўляюцца прынцыпова новымі і ні ў якое

параўнанне не могуць ісці з працай жанчыны на капіталістычнай вытворчасці. Работніца капіталістычнай краіны не зацікаўлена ў павышэнні прадукцыйнасці працы, бо добра ведае, што гэтым яна ўзбагаціць дармадаў. У краіне-ж сацыялізма кожны працуе на сябе, на сваю сацыялістычную дзяржаву, на палепшанне добрабыту народа.

Калектывізацыя выклікала глыбокія змены ў жыцці сялянства. На месца адсталай тэхнікі прыйшлі камбайны і трактары — надзейныя рычагі ўздыму сельскай гаспадаркі. Калгас ураўняў жанчыну ў правах з мужчынай. Цяпер яна працуе на сябе, і ні бацька, ні брат не могуць папракнуць яе кавалкам хлеба, як гэта было раней.

Жанчыны-калгасніцы высока цэняць клопаты партыі і ўрада і самааддана працуюць на карысць Радзімы. Яны ідуць у першых радах сацыялістычнага спаборніцтва за атрыманне высокіх ураджаяў, за ўсямернае павелічэнне пагалоўя жывёлы. Тысячы жанчын у нашай краіне з'яўляюцца старшынямі калгасаў, брыгадзірамі, звеннявымі тэхнічных культур, жывёлаводамі, трактарысткамі і камбайнеркамі.

Ва ўмовах калгаснага жыцця паявіліся гераіні працы, наватары сельскагаспадарчай вытворчасці, якіх не магло быць у старой, дарэвалюцыйнай вёсцы.

За гераічную працу дзяржава ўзнагароджвае перадавікоў сельскай гаспадаркі ордэнамі і медалямі. Сярод Героіні Соцыялістычнай Працы мы бачым майстроў высокіх ураджаяў збожжавых культур Надзею Рудніцкую, Еўдакію Кухараву, ільнаводаў Мар'ю Эзерын, Праскоўю Калола, каучукавода Алену Юркевіч, даярку соўгаса «Ведрыч» Бацярыну Мятлушка, буракавода Мар'ю Мясешчанка і іншых калгасніц.

Жанчынам краіны сацыялізма прадастаўлены шырокія магчымасці для авалодання навукай і культурай. І яны поўнаспраўна іх выкарыстоўваюць. Жанчыны складаюць больш палавіны спецыялістаў краіны з закончанай вышэйшай адукацыяй і нястомнай працай сваёй узбагачаюць навуку і тэхніку.

За выдатныя вынаходствы і адкрыцці, за высокаідэйныя творы мастацтва каля 300 жанчын СССР удастоены Сталінскіх прэмій. Зусім нядаўна ўдастоена Сталінскай прэміі першай ступені прафесар Ольга Барысаўна Лепахіна, якая сваім адкрыццём унесла вялікі ўклад у перадавую савецкую навуку.

Савецкая ўлада адкрыла перад жанчынамі шырокае поле для грамадскай і дзяржаўнай дзейнасці. 280 жанчын з'яўляюцца дэпутатамі Вярхоўнага Савета СССР. Звыш 1700 выбрана ў 1947 годзе дэпутатамі ў Вярхоўныя Саветы саюзных і аўтаномных рэспублік. Толькі ў нашай Беларускай рэспубліцы народ выбраў 15 жанчын дэпутатамі Вярхоўнага Савета СССР, 98 — дэпутатамі Вярхоўнага Савета БССР і 22537 дэпутатамі мясцовых Саветаў.

Выключна вялікімі клопатамі акружыла партыя і ўрад жанчыну-маці. Каля трох мільёнаў жанчын узпаможана ордэнамі «Мацярынская слава» і «Медалем мацярынства». Патэснае званне «Маці-гераіня» атрымалі звыш 30 тысяч жанчын. Многавязным і адзіночым маці толькі за апошнія пяць год выплачана каля 18 мільярдаў рублёў дапамогі, з якіх каля 900 мільёнаў рублёў атрымалі жанчыны нашай рэспублікі.

Вялікая партыя Леніна — Сталіна выхавала нашых жанчын у духу палымнага савецкага патрыятызма, гарачай любові і адданасці Радзіме.

У гады Вялікай Айчыннай вайны ва ўсёй паўнаце

Даларэс Ібаруры — актыўны дзеяч міжнароднага жаночага руху, віцэ-старшыня Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын.

раскрыліся самыя лепшыя рысы савецкіх жанчын. Усяму свету вядомы гераічныя справы савецкіх патрыётак, іх мужнасць і гераізм у барацьбе з фашысцкімі захопнікамі. Партыя і ўрад высока ацанілі заслугі ўдзельніц Айчыннай вайны. Звыш 120 тысяч жанчын маюць урадавыя ўзнагароды, а 62 прысвоена высокае званне Героя Савецкага Саюза.

Жанчыны краіны саветаў, не шкадуючы сіл, працуюць над аднаўленнем і развіццём народнай гаспадаркі ў пасляваенны час, ідуць у першых радах барацьбы за мір ва ўсім свеце.

Міжнародны жаночы дзень у гэтым годзе савецкі народ сустракае ў абстаноўцы магутнага палітычнага і працоўнага ўздыму.

Шчаслівае і радаснае жыццё жанчын савецкай краіны — натхняючы прыклад для працоўных жанчын усяго свету. Расце і шырыцца міжнародны жаночы рух за мір, за дэмакратыю. Жанчыны капіталістычных і каланіяльных краін змагаюцца за сваё роўнапраўе, палітычныя правы, свабоду і незалежнасць, за роўную заработную плату з мужчынамі, за права на адукацыю, за шчаслівае жыццё сваіх дзяцей.

Больш 90 мільёнаў жанчын незалежна ад палітычных поглядаў, нацыянальнасці і веравызнання аб'ядналіся ў Міжнародную дэмакратычную федэрацыю і вядуць рашучую барацьбу супроць падпальшчыкаў новай вайны. І ў першых радах барацьбы за трыумф справы міру, прагрэса і дэмакратыі ідуць савецкія жанчыны.

23 лютага спаўняецца 33 гады з дня ўтварэння Совецкай Арміі. У яе сталёвых радах поруч з байцамі мужчынамі самааддана ішлі ў бой за ішчасце Радзімы санітаркамі, сувязісткамі, урачамі, лётчыцамі, камандзірамі і савецкія жанчыны.

Верным памочнікам Совецкай Арміі ў разгроме фашысцкіх полчышчаў былі і нашы бясстрашныя партызаны.

Ніжэй мы друкуем расказ маці загінуўшай партызанкі Люсі Чалоўскай.

Памятаю той цёплы, сонечны чэрвеньскі дзень. Пасля сьнедання я з малым дзіцём гуляла на дварэ. Малы жвава поўзаў па зямлі, нясмела ўзняўся і тут-жа садзіўся зноў. Ён ніяк не мог адважыцца стаць на ногі і пайсці. Я з цікавасцю назірала за яго паводзінамі. Думала: як цяжка чалавеку зрабіць першы крок... Раптам вароты расчыніліся, і паказалася старэйшая дачка Люся, якая нядаўна скончыла восьмы клас. Яна хутка падыйшла да мяне і дрыжачым голасам сказала:

— Мамачка, вайна...

— Гэтага не можа быць... — і ўпэўнена прамовіла я. — Скажы, Люська: ты палохаеш мяне?

— Не, мамачка, гэта праўда. Я сама чула, як па радыё выступіў Молатаў і ўсяму народу абвясціў, што немцы напалі на нас, як зла-

дзеі, з-за вугла, — гораха загаварыла яна, тулячыся да мяне.

Нейкі момант я стаяла, як аслупячелая.

На другі дзень муж пайшоў у армію. Праводзячы яго на станцыю, я не ведала, што развітваюся назаўсёды. Старэйшыя сыны, Віця і Толя, знаходзіліся ў піонерскіх лагерах. Дома заставаўся я, Люся і двое дзяцей. Меншаму яшчэ не было і года. Я пачала бедаваць, як цяпер будзем жыць. Люся супакойвала мяне.

— Не прападзем, мама, — гаварыла яна ўпэўнена: — Фашысты ніколі не будуць на нашай зямлі!

У час першага налёту нямецкіх бамбардыроўшчыкаў на горад мы ўцяклі з дому і жылі ў лесе. А калі крыху супакоілася, вярнуліся ў горад. Наша хата аказалася цэлай і незанятай.

У горадзе гаспадарылі немцы, на-

водзячы свае фашысцкія парады.

Аднойчы Люся сказала мне, што ў гарадской больніцы ляжыць хворы настаўнік, які калісьці вучыў яе, і папрасіла, каб я дазволіла схадзіць і праведаць яго. Я не прычэла. Толькі папярэдзіла, каб яна была аспярожнай і нічога лішняга не гаварыла. Яна паабяцала і пайшла. Вярнулася радасная і ўзбуджаная.

— Як там настаўнік? — пацікавілася я.

— Хутка паправіцца і яго выпішучь дамоў, — весела адказала Люся і дадала: — Лечыць яго наш ваеннапалонны ўрач Юзбашэў. Гэта вельмі добры чалавек...

Праз колькі дзён яна зноў пайшла ў больніцу, потым зноў. У адзін з такіх находаў Люся вярнулася задуманай і заклапочанай. Хутка распранулася і павесіла на кручок паліто. Калі я зірнула на яго, то выпадкова заўважыла, што адна кішэня адтапырана. Мяне зацікавіла гэта. Калі Люся выйшла ў другую палавіну хаты, я не выцерпела і рашыла паглядзець. У кішэні аказаліся такія лякарствы, якіх нельга было дастаць у горадзе ні за якія грошы. Сэрца маё трывожна затакала. Я спытала ў Люсі, дзе яна дастала лякарствы.

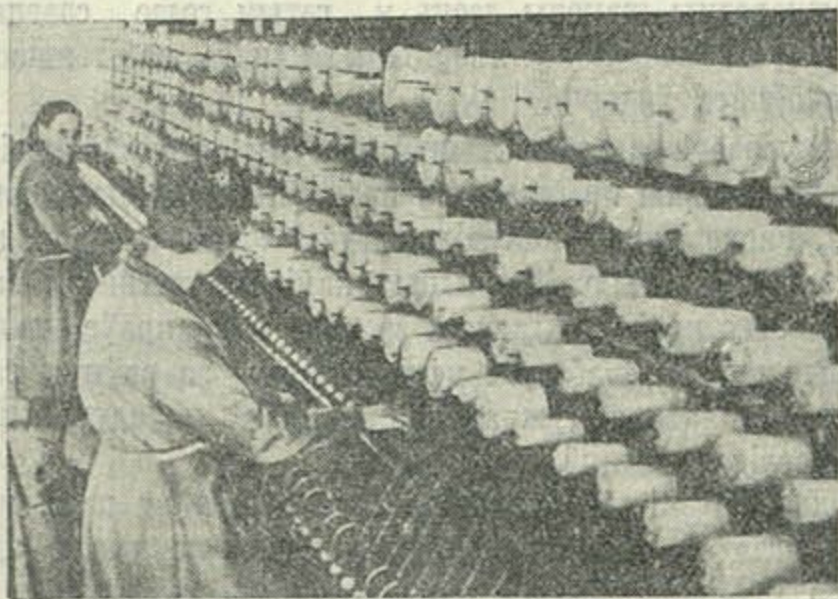
— У настаўніка. Ён папрасіў, каб я перадала іх яго жонцы. А яму даў урач Юзбашэў.

Яна гаварыла так пераканаўча, што я паверыла.

Потым да Люсі пачалі заходзіць незнаёмыя барысаўскія хлопцы і дзяўчаты. Яны аб нечым гаварылі, раіліся, часам паціху шапталіся. Калі

У КРАІНАХ НАРОДНАЙ ДЭМАКРАТЫІ

БАЛГАРЫЯ

Балгарская народная рэспубліка. На здымку: У цэху Сафійскай дзяржаўнай ткацкай фабрыкі «Боерму».

(Фотахроніка ТАСС)

Вялікія пераўтварэнні адбыліся ў краіне за шэсць год народнай улады. Развілася прамысловасць, перабудоўваецца сельская гаспадарка, расвітае культура і мастацтва свабоднага народа.

У 1950 годзе выпуск прамысловай прадукцыі вырас на 20% у параўнанні з 1949 годам. Сярод рабочых прамысловасці 49% жанчын. Многа іх і на розных кіруючых пастах. Так, міністрам сувязі працуе Цола Драгойчава. У мінулым годзе балгарскія жанчыны адпрацавалі бясплатна на вытворчасці і розных будоўлях каля паўтара мільёна гадзін, зэканоміўшы поўмільярда леваў дзяржаўных сродкаў.

За доблесную працу ўрад узнагародзіў 106 жанчын залатымі ордэнамі, многіх удастоіў Дзімітраўскіх прэмій.

Вялікіх поспехаў дабілася сельская гаспадарка. 48% сялянскіх гаспадарак краіны перайшлі да вышэйшай формы землекарыстання, абгрунтаванай на калектыўнай працы. Зараз на іх палях працуюць машыны, прымяняюцца навіейшыя дасягненні аграбіялогіі.

Заработная плата за апошнія два гады вырасла на 16%. Аб росце добрабыту працоўных класоў урад. За два гады зніжаны цэны на харчовыя і прамысловыя тавары: на тэкстыль і абутак на 50%, на цукар — на 33%.

яны выходзілі, Люся садзілася за стол і пачынала нешта маляваць.

Аднаго разу я ціха падышла і праз плячо глянула, што яна робіць. Ё вялікаму майму здзіўленню, дачка малявала план Нова-Барысава.

— Люся, дачушка, навошта табе ён? — спытала я, хвалючыся.

— Так сабе, — збянтэжана адказала яна.

Разглядаючы план, я заўважыла, што адзін дом на суседняй вуліцы абазначаны крыжыкам. Гэта была кватэра Енуценкавых, у якіх жылі афіцэры. Я здагадалася, для чаго ўсё гэта робіцца. Бачачы, што ад мяне нічога нельга схаваць, Люся прызналася, што яна звязалася з партызанамі і стала іх сувязной. У больніцы яна ўстанавіла сувязь з урачом Юзбашэвым, атрымлівае ад яго лекаствы і перадае ў атрад. Ваеннапалонных, якія заходзяць да нас пад выглядам гарадскіх хлопцаў, Люся перапраўляе ў лес, да партызан. А план яна рыхтуе па заданню штаба партызанскага атрада. І Люся папрасіла мяне, каб дапамагала ёй у падпольнай рабоце. Хіба я магла адмовіць? Я-ж ненавідзела немцаў не менш за яе.

Люся больш нічога не хавала ад мяне, раілася, дзялілася сваімі думкамі і планами. Яна прыносіла зводкі Совінформбюро, распаўсюджвала партызанскія лістоўкі, падпольную літаратуру, наладжвала сувязі са сваімі людзьмі.

План Нова-Барысава Люся перадала ў атрад. Партызаны праз сваіх верных людзей нанасілі патрэбную колькасць толу, падлажылі пад дом, у якім жылі нямецкія афіцэры, і

чакалі зручнага моманту, каб узарваць яго разам з фашыстамі. Яны і ўзарвалі-б немцуру, каб не здрадніца Зіна. Яна нейкім чынам пранюхала пра гэта і перадала немцам. І вось у ноч, на якую быў прызначан узрыў, усе афіцэры пераехалі на другую кватэру.

Правал вельмі падзейнічаў на Люсю. «Калі-б я ведала, хто перадаў фашыстам нашу таямніцу, — гаварыла яна, — я ўласнымі рукамі разарвала-б яго на кавалкі». Гэты правал лішні раз паказаў, што падпольшчыкам усюды і ва ўсім трэба захоўваць найстражэйшую канспірацыю. Неўзабаве з дапамогай Люсі і партызан уцёк у лес і сам Юзбашэў з усімі рускімі супрацоўнікамі больніцы.

Падрыхтоўка ўзрыву, знікненне з больніцы рускіх медпрацаўнікоў, дыверсіі на прадпрыемствах — усё гэта гаварыла аб тым, што ў горадзе працуюць дзесяткі непакароных людзей. Немцы паднялі на ногі гестапа, паліцыю, здраднікаў, шпікаў. Пачаўся вываз моладзі ў Нямеччыну.

Люся таксама была намечана да адпраўкі ў Германію. Далей заставацца ў горадзе Люсі нельга было. Але пайсці ў лес, да партызан, тайком таксама нельга было: гэта магло выклікаць запозданне ў немцаў, і тады мне не мінаваць шпібеніцы. Трэба было прыдумаць нешта іншае.

Я пайшла да знаёмай урачыхі Мар'і Комар, і тая дала мне спраўку, што Люся хвора і яе трэба везці ў Мінск на лячэнне. З гэтай спраўкай мне ўдалося дастаць у камандатуры пропуск на права выезду

ў Мінск. Так быў абстаўлены адход Люсі ў партызаны.

Люся пайшла на Палік, у барысаўскія лясы, якія з'яўляліся партызанскай базай. Трапіла яна ў атрад імя Фелікса Дзяржынскага і стала разведчыцай. Работа, звязаная з прыгодамі, небяспекамі, прышла ёй па душы. Яна добра ведала Барысаў і часта прыходзіла ў горад на разведку. У такіх выпадках яна апрадалася бабуляй, а часцей за ўсё сялянскай дзяўчынай, якая нібыта прынесла прадаваць грыбы і ягады. У горадзе Люся даведвалася пра размяшчэнне нямецкіх пастоў і застаў, прыносіла партызанскія лістоўкі і палітычную літаратуру, завязвала сувязі з сваімі людзьмі. Яна гатова была выконваць любую работу, абы быць карыснай Радзіме. Знаёмым яна звычайна гаварыла:

— Я з ахвотай буду мыць партызанам бялізну, гатаваць яду, выконваць любую брудную работу, абы толькі быць карыснай, абы ўкласці і свае маленькія сілы ў агульную справу барацьбы з ворагам.

Пры сустрэчы з сувязнымі Люся навучала, каб яны былі адважнымі, вынаходлівымі і напорыстымі. Пры зручным выпадку кожны павінен імкнуцца ўсё ўбачыць, выведаць, перадаць сваім. Кожны павінен рабіць усё для таго, каб прыблізіць дзень нашай перамогі.

Неяк Люся з чатырма партызанамі прышла дадому. Начавалі яны на вышках. Пазаўтра я замкнула дзверы, а сама пайшла на рынак, каб дастаць ім што-небудзь на снеданне. Вяртаючыся назад, яшчэ

ВЕНГРЫЯ

За некалькі год з часу ўстанаўлення народнай рэспублікі Венгрыя з беднай і адсталай аграрнай краіны ператварылася ў краіну індустрыяльную.

Венгерскі народ, стаўшы гаспадаром сваёй уласнай краіны, дабіўся вялікіх поспехаў у будаўніцтве светлага жыцця.

Прамысловая прадукцыя ў параўнанні з 1949 годам вырасла на 39%. У гэтым годзе асвойваецца вытворчасць новых высокапрадукцыйных машын. Пачнецца серыйны выпуск такіх машын, як вугальны камбайн, які будзе выпускаць у сярэднім да 700 кілограмаў вугалю ў мінуту, што замяняе працу 50 шахцёраў; ствараецца новы тып пад'ёмнага крана, сельскагаспадарчых машын і г. д.

Раней уся прамысловасць канцэнтравалася вакол Будапешта. Цяпер, паводле пяцігадовага плана, з 263 новых прамысловых аб'ектаў 243 размяшчаюцца па-за раёнам сталіцы.

Шырокі размах набыла культурная рэвалюцыя ў народнай Венгрыі. Работніцы і сялянкі старанна наведваюць школы ліквідацыі непісьменнасці. Хутка развіваецца вышэйшая адукацыя. Колькасць студэнтаў павялічылася амаль у тры разы, прычым дзеці рабочых і працоўных сялян складаюць ужо больш палавіны студэнтаў.

У краіне паявіліся тысячы хат-чытальняў, клубаў, дамоў культуры, бібліятэк. Жанчыны прымаюць актыў-

ны ўдзел ва ўсім жыцці краіны. Іх імёны можна сустраць сярод ударнікаў прамысловасці, перадавікоў сельскай гаспадаркі, выдатнікаў вучобы.

Венгерская народная рэспубліка. У Будапешце адбыўся з'езд Венгера-Совецкага таварыства. На здымку: Група сялянак — удзельніц з'езда.

(Фотахроніка ТАСС)

здалёк заўважыла, што ля суседняга дома стаіць нямецкі грузавік з салдатамі. У мяне ёкнула сэрца. «Прапалі», — падумала я, але дапамагчы нічым не магла. Адышлася ў бок і стала назіраць, што будзе далей. Неўзабаве нямецкі салдат пабег да дзвераў і, убачыўшы, што яны замкнуты, вярнуўся назад. Немцы не сталі ламаць дзверы, і гэта выратавала Люсю і яе сяброў.

Калі машына паехала, я пайшла дамоў. Партызаны злезлі з вышак. Яны былі зусім спакойныя. Гэта здзівіла мяне. Я спытала, ці бачылі яны гестапаўцаў. Яны адказалі, што бачылі. Мяркуючы па іх тварах і паводзінах, я не паверыла.

— Наўрад, а то не жартавалі-б, — сказала я.

— А чаго нам хвалявацца: хіба гэта першы раз? — спакойна адказала Люся.

Пасля такога выпадку ўсім нам стала ясна, што і мне заставацца ў горадзе нельга. Трэба перабірацца ў лес. Але як? Параіўшыся, дамовіліся. Усе аўтаматы злажылі разам, загарнулі ў поцілку і даручылі аднаму партызану ноччу вынесці з горада і ва ўмоўным месцы чакаць астатніх. А мы рашылі выходзіць днём.

Начаваць у сваёй хаце пабаяліся. Крыху на водшыбе стаяў пусты зруб. Мы перабраліся ў яго. Меншае дзіце нічога не разумела і маўчала, а большае ўвесь час хныкала, пла-

кала і прасілася «дахаты». Назаўтра гаспадар чагосьці заглянуў у зруб. Ubачыўшы нас, ён збялеў ад перапалоху. Не менш яго спалохалася і я. Авалодаўшы сабою, я падышла да яго і рашуча сказала:

— Сцяпан, маўчы: ты нікога не бачыў. Разумееш? І дай нам дзве сялянскія шапкі.

Сусед выканаў маю просьбу. Хлопцы надзелі шапкі, узялі на рукі па дзіцяці, і мы пайшлі. На пытанне, куды ідзем, адказвалі, што нясем дзяцей у больніцу. Такі адказ не выклікаў падазрэння, таму што ў тую восень дзеці сапраўды часта хварэлі.

* * *

Жывучы ў атрадзе, я рэдка бачылася з Люсяй. Смелая, знаходлівая, парывістая, яна не магла доўга ўсесцець на адным месцы. Прышоўшы з аднаго задання, прасілася на другое. І калі ў час рэдкіх сустрэч я ласкава прасіла, каб яна спераглася, Люся па-даросламу адказвала:

— Двум смерцям не бываць, адной не мінаваць!

У канцы верасня 1943 года Люся пайшла ў Барысаў па аднаму вельмі важнаму заданню. Другога кастрычніка яна была схопленая на рынку гестапаўцамі і пасаджана ў турму. Хоць пры ёй нічога выкрываючага не знайшлі, але яе не выпусілі. Адначасова з ёю былі арыштаваны і іншыя барысаўскія патрыёты. Па

ўсім відаць было, што і Люсю і іх хтосьці выдаў.

Ведаючы, што Люся з'яўляецца важнай партызанскай разведчыцай, немцы прыкладалі ўсе намаганні, каб выведаць патрэбныя ім таямніцы.

Але Люся была не з такіх. Яна цвёрда стаяла на сваім: «Нічога я не ведаю...»

Не дапамаглі ні здзекі, ні катаванні. Пасля гэтага немцы парашылі расстраляць яе. На апошнім допыце следчы здэкліва сказаў:

— Мы хочам даставіць вам радасць: расстраляем вас у дзень гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі.

— Расстрэльвайце, — спакойна адказала яна, — смерць мне не страшна, бо я ведаю, за што паміраю.

Сваім сябрам па камеры Люся гаварыла:

— Толькі трымайцеся мацней, таварышы. Будзьце з'яднанымі, дружнымі, не выдавайце сваіх, не падвядзіце агульную справу. Памытайце: наша Радзіма пераможа подлага і агіднага ворага, адпомсціць за нашу смерць.

Напярэдні 26-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі Люся была расстраляная. Яна загінула, але не парушыла стрымала клятву — не выдала ніводнай тайны.

М. Г. ЧАЛОУСКАЯ.
Нова-Барысаў.

ЧЭХАСЛАВАКІЯ

Ва ўсім відаць велізарныя змяненні, што адбыліся ў Чэхаславакіі, якая паспяхова змагаецца за пабудову сацыялізма.

Прамысловая вытворчасць Чэхаславакіі ўзнялася на 50% у параўнанні з даваенным узроўнем. За апошнія чатыры гады заробная плата рабочых вырасла на 73%. З года ў год павышаецца матэрыяльны ўзровень

Чэхаславацкая рэспубліка. На здымку: У раённай партыйнай школе. Выкладчык Чэстмір Аморт чытае чарговую лекцыю па «Кароткаму курсу гісторыі ВКП(б)». Фото В. Собалева (Фотахроніка ТАСС)

працоўных. У 1949 годзе значна зніжаны цэны: на тэкстыль — 25%, на цукар — 83%.

Славутыя курорты Чэхаславакіі, якія раней абслугоўвалі фабрыкантаў, заводчыкаў, банкіраў, сталі зараз здабыткам народа. У 1950 годзе на сацыяльнае страхаванне працоўных было адпушчана ў 11,5 раза больш сродкаў, чым выдаткоўвалася ў буржуазнай Чэхаславакіі. У санаторыях і дамах адпачынку пабывала 250 тысяч чалавек.

Паляпшаюцца жыллёвыя ўмовы. За тры гады рабочыя і служачыя атрымалі ў гарадах 24 520 новых кватэр.

Значныя поспехі дасягнуты і ў галіне залявальнення сацыяльна-культурных патрэб насельніцтва. Выдаткі на ахову здароўя выраслі на 18%, на школьнае навучанне — на 20%, на сацыяльнае забеспячэнне — на 74%!

У новай чэхаславацкай канстытуцыі запісана, што мужчыны і жанчыны займаюць аднолькавае становішча ў сям'і і грамадстве. І гэта пацвярджаецца на справе.

Многія жанчыны Чэхаславакіі сталі дзяржаўнымі дзеячамі. 37 жанчын з'яўляюцца дэпутатамі нацыянальнага сходу. Былая работніца А. Гадзінава-Спурна выбрана намеснікам старшыні Нацыянальнага сходу Чэхаславакіі. Намеснікам генеральнага сакратара камуністычнай партыі выбрана Марыя Швермова, міністрам харчавання — Людміла Янкаўчова. Дэпутат парламента ад Славакіі доктар Вера Мауралава — галоўны рэферэнт закона аб пяцігадовым плане. Дзесяткі жанчын працуюць у прэзідыумах абласных нацыянальных камітэтаў. Сотні ўзначальваюць фабрыкі, цэхі, установы. На чале аднаго з перадавых заводаў краіны працуе былая работніца Марыя Шласарава. Старшынёй краявога савета профсаюза выбрана работніца-камуністка Вільма Пракопава.

ФАКТЫ І ЛІЧБЫ

За гады савецкай улады разам з ростам эканомікі нашай рэспублікі велізарныя змены адбыліся ў жыцці працоўных жанчын.

Таварышы агітатары і дакладчыкі! У гутарках і дакладах да Міжнароднага жаночага дня скарытайце наступныя факты і лічбы.

Да рэвалюцыі велізарная большасць жанчын працавала служанкамі, кухаркамі, чорнарабочымі. Высокая кваліфікацыя была недасягальнай марай работніцы. Зараз у прамысловасці рэспублікі занята 45,5 проц. жанчын. Яны працуюць токарамі, слесарамі, закройшчыкамі, машыністамі. Няма такой кваліфікацыі, якой-бы не авалодала жанчына.

* * *

Пры царызме на Беларусі не было вышэйшых навучальных устаноў. Зараз у нас працуюць 28 інстытутаў, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, 110 тэхнікумаў. У вышэйшых навучальных установах вучыцца 57,2 проц. жаночай моладзі, у спецыяльных сярэдніх навучальных установах — 55,3 проц.

Толькі ў міністэрствах і ведамствах БССР працуюць 9365 спецыялістаў з вышэйшай спецыяльнай адукацыяй.

У органах аховы здароўя рэспублікі працуюць 83,3 проц. жанчын, у органах народнай асветы — 69,9 проц.

* * *

Шырока скарыстоўваюць жанчыны правы Сталінскай Канстытуцыі — выбіраць і быць выбранымі ў Саветы дэпутатаў працоўных. Дэпутатамі Вярхоўнага Савета СССР выбрана ад Беларусі 15 жанчын. Дэпутатамі Вярхоўнага Савета БССР у 1947 годзе выбрана 98 жанчын. Кандыдатамі ў дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР зараз вылучана 118 жанчын.

Дэпутатамі мясцовых Саветаў дэпутатаў працоўных 17 снежня 1950 года выбрана 22.537 жанчын.

* * *

Калгасны лад узняў жанчын на небывалую вышыню. Сотні жанчын рэспублікі за вялікія поспехі ў дасягненні высокіх ураджаяў збожжавых і тэхнічных культур, а таксама за высокія паказчыкі па жывёлагадоўлі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі Савец-

кага Саюза. 19 калгасніцам прысвоена высокае званне Героя Соцыялістычнай Працы.

* * *

Вялікую ўвагу ўдзяляе партыя і ўрад ахове мацярынства і дзяцінства. 3 8 ліпеня 1944 года па БССР выплачана многадзетным і адзінокім маці 895 мільёнаў 927 тысяч рублёў дзяржаўнай дапамогі.

1189 жанчынам прысвоена пачэснае званне «Маці-героіня».

29.368 узнагароджана ордэнамі «Мацярынская слава». 97.749 медалем «Медаль мацярынства».

У БССР працуюць 238 жаночых кансультацый.

Радзільных коек у гарадах 2974, на сяле 1585. Акрамя таго, радзільная дапамога аказваецца рожаніцам у сельскіх урачэбных і фельчарскіх участках.

У Мінску на вуліцы Валадарскага закончана будаўніцтва вялікага трохпавярховага будынка. У ім адкрыўся радзільны дом на 150 коек. Толькі на ўнутранае абсталяванне роддома затрачана 270 тысяч рублёў. Тут знаходзіцца жаночая кансультацыя, сацыяльна-бытавы кабінет, вода- і гразелячэбніца, асобная аптэка, лабараторыя, рэнтгенаўскі кабінет.

Штогод 8 тысяч дзяцей рэспублікі адпачываюць у дзіцячых санаторыях і больш 100 тысяч у піонерскіх лагерах.

3 мая 1951 года Упраўленне курортаў і дамоў адпачынку БССР адкрывае ў Ждановічах санаторый для цяжарных жанчын на 50 месцаў. Пад санаторый адбудзіцца лепшы корпус. Адпачываючыя будуць забяспечаны 5-разовым харчаваннем у суткі, спецыяльным медыцынскім абслугоўваннем.

У доме адпачынку «Ашмянны» пачынае працаваць аддзяленне для маці з дзецьмі дашкольнага ўзросту. Дзеці будуць пад наглядам кваліфікаваных выхавальнікаў. У адну змену адпачне 75 маці з дзецьмі.

Нядаўна ў Невельскай сельскай больніцы (Кобрынскі раён, Брэсцкая вобласць) адкрыта радзільнае аддзяленне. Калгасніца сельгасарцелі імя Молатава Н. Н. Брыталава нарадзіла двойню: хлопчыка і дзяўчынку. На здымку: Урач В. М. Ларыонава (справа) і медсястра Е. А. Гопша (злева) ля пасцелі рожаніцы. Фото І. Шышко.

НОВЫ ЛЁС

Набліжаюцца выбары ў Вярхоўны Совет нашай рэспублікі. Усе калгаснікі рыхтуюцца да іх, як да вялікага свята.

Наш калгас, адноўлены ў 1947 годзе, дабіўся ўжо высокай ураджайнасці. Летась сабралі мы па 18 цэнтнераў збожжа і па 190 цэнтнераў бульбы з гектара.

Мне даручылі кіраваць садова-гароднай брыгадай. Мы таксама атрымалі нядрэнны ўраджай: капусты па 450, буракоў па 470 цэнтнераў.

Поспехі даліся нам у вялікай дружбе з навукай. Мы ўжо звыкліся з тым, што зямля шчыра аплачвае разумную працу. Зараз не гэта здзіўляе.

Хвалюе і радуе ўсіх новае аблічча нашай вёскі. За паспяваення гады яна стала непазнавальнай. Узнікла шмат новых будынкаў. У цэнтры вырас прыгожы дом сацыяльнай культуры. Зараз сяляне карыстаюцца бібліятэкай, а быў час, калі ў вочы не бачылі кніг. Як у гарадскім пасёлку, ёсць у нас лазня, аптэка, больніца, ветэрынарны ўчастак, радыёвузел. Дзеці нашы ходзяць у школу. Малыя дагледжаны ў дзіцячых яслях. Цяпер мы маем два сельмагі і сельпо. Хто хоча, можа на месцы набыць абновы, не ездзіць за імі ў раён. Раней мы за некалькі верст хадзілі на пошту, а зараз маем сваё паштовае аддзяленне. Можам нават тэлеграмы даваць. Хутка новая электрастанцыя дасць святло ў дамы калгаснікаў. Ужо зрабілі ўнутраную праводку, набылі лакамабіль у 150 конскіх сіл.

Савецкая ўлада прыцягнула да актыўнага грамадскага жыцця простых сялян, дала ім магчымасць вучыцца.

Многія з маіх аднавяскоўцаў працуюць у савецкіх установах. Былы батрак Яроміч Нікалай — старшыня сельсавета. У райвыканкоме — Астапюк Філіп, Самайловіч Сцяпан. У райкоме партыі — Несцяровіч Міхаіл, Крыштафовіч Сцяпан. Астапюк Фядосся загадвае домам культуры. Былы бядняк Жук Міхаіл, які раней не меў магчымасці ў школе вучыцца, зараз вучыцца ў Акадэміі. Будзе аграномам. А Жук Нікалай канчае чыгуначны тэхнікум. Усяго ў тэхнікуме вучыцца 18 юнакоў і дзяўчат нашай вёскі.

Я часта гутару са сваімі сяброўкамі, і ва ўсіх адна думка — шчыра аддзякаваць нашу большэвіцкую партыю і таварыша Сталіна за светлае жыццё, за новы наш лёс.

Еўдакія АСТАПЮК

Калгас імя Леніна Пружанскага
раёна Брэсцкай вобласці.

ІРЫНА Пуціна — маладая стройная жанчына, па спецыяльнасці ўрач-тэрапеўт — хуценька ўзбегла па шырокай лесніцы амбулаторыі і спынілася толькі на апошняй пляцоўцы, каб перавесці дыханне. Глянула на маленькі ручны гадзіннік і з палёгкай уздыхнула: «Акурат паспела». Апынуўшыся ў светлай чакальнай залі амбулаторыі, Пуціна падышла да акенца з надпісам «рэгістратура».

— А мы вас зачаліся, Ірына Рыгораўна, — звярнулася да яе дзяжурная сястра.

— Прабачце, крыху затрымалася.

— Вось вашы сёнешнія візіты.

— Дзякую.

Ірына паднесла да вачэй паперку з адрасамі хворых, і раптам твар яе пакрыўся незвычайнай бледнасцю, на ілбе выступілі кропелькі поту. Каб не ўпасці, яна схватилася за крэсла.

— Што з вамі? — спалохалася дзяжурная сястра. — Вы захварэлі?

— Не, не... Гэта так... ад хуткай хады...

Яна дастала з сумачкі хустачку, выцерла лоб і ўпілася вачыма ў паперку.

«Бадрэнікаў Сяргей Сяргеевіч, кампазітар, Загарадная 21». Бяспрэчна, гэта ён! Былы муж... Але адкуль?

* * *

Сяргей і Ірына вярталіся з канцэрта, на якім упершыню выконвалася «Сімфонія працы» кампазітара Бадрэнікава. Настрой у абодвух быў жудасны. Поўны правал! Публіка разышлася з палавіны сімфоніі, засталіся лічаныя сябры Сяргея і сёй-той з афіцыйных асоб, арганізатараў канцэрта.

— Не разумее мяне публіка... — мармытаў па дарозе Сяргей.

— Няпраўда, Сяргей, — заўважыла Ірына. — Публіка тут не прычым. Рота не вінавата, калі адзін ідзе не ў нагу.

— Дык, па-твойму, я іду не ў нагу? — рэзка павярнуўся да жонкі Сяргей.

— Так, ты ідзеш не ў нагу. — адказала Ірына.

— Ха-ха-ха, — неяк недарэчна рассмяяўся Сяргей і гнеўна глянуў на жонку. — Ты хочаш напамінь даўно вядомую ісціну. Але я прагну мець свой голас, сваю творчую асаблівасць і не хачу, як сказаў Маякоўскі, ісці дарогай «протореней и легче». А новае заўсёды сустракаюць у штыхі. Успомні, як прынята была ў першы раз опера Бізэ «Кармен». І падобных правалаў можна прыпомніць дзесяткі. Аб тым-жа, што я іду ў нагу з жыццём, сведчыць сама тэматыка. «Сімфонія працы» — гэта табе не «пакуты закаханага сэрца» і не «радасць шчаслівай душы».

— Ізноў-жа не маеш рацыі... Тысячы разоў не маеш... — стрымліваючы хваляванне, адказала Ірына. — Вельмі пахвальна, што ты шукаеш свайго голасу, свайго творчага я, але не абурайся на публіку. Перш раз-

ВЫЗДАРАЎЛЕННЕ

В. ЗУБ.

І калі ўсё гэта ты сапраўды ўявіла, то лічу сваю мэту дасягнутай і паўтараю: не зразумелі мяне...

— Але не ўбачыла я ў тваёй сімфоніі аднаго, — працягвала Ірына, быццам не чуючы пахвальбы мужа: — чалавека, які кіруе гэтым магутным молатам, людзей, якія, стоячы каля пілы, выконваюць па восем норм. Не ўбачыла душы, не адчула настрою таго стаханаўна, што абслугоўвае дзесяць станкоў. А я-б хацела адчуць, што думае ён, калі робіць сваю «буднюю» справу. Можна сэрца яго перапоўнена шчасцем. І каб ты паказаў у сімфоніі іменна «радасць шчаслівай душы», то цябе напэўна лепш зразумелі-б. Не думай, што не трэба пісаць і аб пакутах закаханага сэрца.

— Напомню табе, што казаў Кузьма Пруткаў: «Нельга абняць неабдымнае». Нельга пісаць адначасна аб працы і аб пачуццях людзей. Выбірай з іх што-небудзь адно. Я лічу, што выбраў правільны шлях. А ты проста нічога не разумееш у музыцы...

— У тваёй музыцы...

— Ах так?

— Ага, так!

Сяргей рэзка выдзернуў руку, якой падтрымліваў Ірыну, і, не азіраючыся, прамінуў парог свайго дома. Ірына яго не спыніла.

* * *

Ціха цікае насценны гадзіннік, недзе ў кутку пашкрэбвае мыш, аднастайна гудзіць электралічальнік...

Уткнуўшыся ў падушку, ляжыць на канапе Ірына. У яе няма ўжо слёз. Уражанне, быццам на сэрца наваліўся ўсім цяжарам молат сяргеевай «Сімфоніі працы». Не хапае паветра. Яна паволі падходзіць да акна, расчыняе яго... У пакой урываецца тонкі пах бэзу. Але цішыня не парушаецца. А раней у гэты час з пакою Сяргея несліся то бурныя, то заміраючыя, то сумныя, то вясёлыя гукі раяля. Чаму-ж цяпер такая страшная ціш? О няхай-бы лепш грывнуў гром.

Ірына заходзіць у пакой мужа. Крышка раяля адкі-
нута, на стала — каробка «Казбека». Прыпамінаюцца
го вузкія сутулыя плечы і тонкія доўгія пальцы. Яны
раюць, але не сухую «Сімфонію працы», а раманс
аб каханні ў той цёплы летні вечар...

... Пазнаёміліся яны ў санаторыі на беразе Чорнага
мора. У той вечар ледзь варушылася мора. Драбнют-
кія хвалі ціхенька, як той кот, падкрадаліся к берагу,
каб лізнуць гладка адшліфаваныя каменчыкі.

Паўднёвы вечар заўсёды вабіць сваім характам ад-
пачываючых. Ірына таксама вышла на бераг, каб уба-
чыць, як месяц павольна і важна выходзіць на змену
сонцу. У параўнанні з вялікім чырвоным сонечным
шарам месячык здаваўся слабым і мізэрным. Але мо-
ра ён упрыгожваў незвычайна. Па цёмнасіняй бязмеж-
най марской гладзі працягнулася срабрыстая сцежка,
пераліваючыся ўсімі колерамі вясёлкі.

— Як тут цудоўна! — міжвольна вырвалася ў зача-
раванай дзяўчыны.

— Так, чароўны малюнак... — пацвердзіў мяккі го-
лас.

Ірына спалохана павярнулася, бо думала, што
стаіць адна, і ўбачыла высокага чарнявага мужчыну з
вузкімі, сутулымі плячыма. Яны разгаварыліся. Ён
аказаўся кампазітарам Сяргеем Бадрэннікавым. У той
ціхі вечар ён запрасіў Ірыну ў свой санаторый на
канцэрт самадзейнасці. Як хараша граў ён тады песню
аб каханні... Праз год яны пажаніліся. А яшчэ праз
год...

«І хто-ж вінаваты ў нашым разрыве? — сама з са-
бой разважала Ірына. — Няўжо я? Але хіба магла я
душою крывіць, хваліць усё, што муж ні напіша, хоць-
бы гэта была і яўная дрэн? Не магла і не змагу.
Я хацела толькі дапамагчы яму зразумець памылкі,
паправіцца. За што-ж ён кінуў горкі дакор, што я не
сябра яму для жыцця? А можа сапраўды залішне
многа ўзяла на сябе? Я-ж не спецыяліст-музыказнаў-
ца, які мог-бы так рэзка судзіць яго музыку».

Праз некалькі дзён яна чытала ў газеце вялікі арты-
кул: «Фармалістычныя выверты ў творчасці кампазіта-
ра Бадрэннікава».

* * *

Сяргей знік не толькі як чалавек, але і як кампазі-
тар. За гэты час ён не азваўся ні адным сваім твора-
рам. І раптам — на паперцы для візітацыі хворых та-
кое знаёмае і блізкае імя.

Вось і Загарадная... Чым бліжэй падыходзіць Ірына
да дома № 21, тым цяжэй ступаюць ногі, не можа
супакоіцца сэрца. Яна на момант спыняецца каля

... Яна націснула гузічак званка.

яркіх афіш: «Канцэрт артыстаў эстрады». «Новы ма-
стацкі фільм»...

«Але чаго я, уласна кажучы, раскісла? Мяне-ж клі-
чуць да хворага». Яна шпарка крочыць далей і спы-
няецца каля добра вядомага дома. Тут жыве яго цёт-
ка. Колькі раз яны заходзілі да яе разам. Колькі ве-
чароў правялі пад густым клёнам.

Ірына адчула, што ёй зноў нехапае дыхання. Як-
жа яна магла паверыць сэрцу, што яно канчаткова пе-
расталася кахаць?

Вузкая сцежка да ганка, аблямаваная кветкамі, на-
помніла зноў аб цудоўных днях мінулага. Як і ў час
першай сустрэчы, вечарэла. На кветках, траве і лісточ-
ках з'явіліся срабрыстыя кроплі расы.

«Што з ім? — думала Ірына. — Напэўна сэрца. Ён
меў заўжды хваравітае сэрца...»

З цяжкім пачуццём яна націснула гузічак званка. Як
лёгка і радасна паднімалася рука да таго-ж самага
гузічка ў дні, калі яны яшчэ сябравалі. Якім уважлі-
вым і чулым тады быў Сяргей. А пажаніліся, неяк
адразу змяніўся: любіў гаварыць толькі пра свае пла-
ны ды поспехі; зусім не цікавіўся, чым жыве жонка,
якімі жаданнямі, марамі... Ірына часта адчувала сябе
адзінокай, хоць побач сядзеў яе муж. Пазней далу-
чыліся і новыя разыходжанні ў поглядах, што і было,
відаць, прычынай разрыву. Ірына ў самоте часта за-
думвалася: «Дык чаго я сумую па ім? Гэта-ж добра,
што мы разышліся. Куды лепш, чым быць душэўна
далёкімі...»

Ірына была натурай сур'ёзнай, цэльнай. Сяргей-жа
чалавек запальчывы, мог хутка захапляцца, таксама
хутка расчароўваўся.

«Дз-з-з-з» — прарэзліва-тонка азваўся званок. І за-
раз-жа пачуліся лёгкія крокі. Дзверы адчыніла Паліна
Антоніўна, цётка Сяргея, немаладая жанчына з капой
срабрыстых валасоў.

— Ірыначка! — успляснула яна рукамі і кінулася
абнімаць госцю.

Некалі былі яны добрымі сяброўкамі, але па ад-
ездзе Сяргея перасталі бачыцца.

— А дзе хворы?

— У сваім пакоі.

Ірына пераступіла парог і спынілася. Насустрач ёй
ішоў Сяргей. Яго бадзёры, праўда, крыху стомлены,
выгляд прымусіў яе бровы сярдзіта сыйсціся.

— Добры дзень, хворы! — суха прывіталася яна. —
На што скардзіцеся?

Сяргей мякка ўсміхнуўся.

— Прабач, Ірыначка! Я зусім здаровы, але пайшоў
на гэтую маленькую хітрасць, бо вельмі хацеў цябе
бачыць. Я даведаўся, што ты абслугоўваеш наш раён,
і выклікаў цябе, бо не быў упэўнены, што ты сама
згодзішся пасля ўсяго... сустрэцца са мной. Сядай,
калі ласка, вось тут.

Сяргей падаў крэсла, а сам застаўся стаяць.

Ірына бачыла свайго былога мужа і не пазнавала.
Знешне змяніўся ён мала, але вочы нібы хто падмя-
ніў: яны глядзелі спакойна, ласкава, уважліва. Дзе па-
дзелася характэрная для яго гарачнасць, нервознасць?
Адкуль з'явілася такая ўмеласць валодаць сабой?

— А ўсё-ж мне не падабаецца такі «ход», — сярдзі-
та заўважыла Ірына.

— Яшчэ раз прабач, Ірыначка...

«Ірыначка, — паўтарыла яна пра сябе. — Адкуль
гэта пяшчотнасць?»

— Але я сапраўды быў хворы і хацеў-бы, каб ты
мяне выслухала...

Ірына паднялася, расчыніла свой чамаданчык і да-
стала стэтаскоп.

— Распранайся...

Сяргей не рухаўся.

— Чаго-ж стаіш?

— Ты не зразумела мяне: фізічна я здаровы, а быў
хворы, так сказаць, душэўна. Залішнім зазнайствам,
самаўпэўненасцю і, я-б сказаў, эгаізмам. Усё гэта шко-
дзіла не толькі ў нашым сямейным жыцці, але і ў
творчасці... Цяпер мне здаецца, што паздаравеў. Але...
прашу выслухаць...

Сяргей падышоў да раяля, адкінуў крышку і, узяў-
шы некалькі акордаў, усё з той-жа пяшчотнай усмеш-
кай ціха сказаў:

— Паслухай «Сімфонію працы».

І ён заіграў. Цёплая і магутная, мяккая і суровая музыка клікала наперад, у чароўныя далі...

Ірына заплюшчыла вочы. Ёй уявіўся цэх, дзе працавалі сотні станкоў, сярод іх — аблічча чалавека, захопленнага творчай працай. Яна адчула яго настрой, песню яго душы. Раптам узнік другі малюнак: дзяўчына не паладзіла з хлопцам; яна цяжка перажывае, але яшчэ хутчэй і спрытней ходзяць рукі... Дзесяткі вобразаў цудоўных савецкіх людзей праплылі перад вачыма Ірыны. А калі Сяргей скончыў іграць свой новы варыянт «Сімфоніі працы», усхваляваная Ірына доўга не магла расплюшчыць вачэй...

Не менш хваляваўся і сам кампазітар. Ён чакаў прысуду.

Ірына паднялася, падышла да Сяргея і працягнула яму руку.

— Віншую! Ты напісаў цудоўную рэч... А цяпер бывай...

Сяргей неяк адразу абмяк.

— Ірыначка, ты куды?

— К сабе дамоў...

— Значыць, не можаш мне дараваць?..

— Мне было вельмі цяжка...

— І мне было не лягчэй... Чым далей ішоў час, тым больш я ацэньваў тваё шчырае, чыстае каханне. Мне вельмі балюча, што так адбылося, але я цяпер іншы...

— А дзе-ж ты быў два гады?

— Аб'ездзіў усю нашу краіну. Доўгі час кіраваў мастацкай самадзейнасцю на буйным машынабудаўнічым заводзе. Колькі цікавых людзей убачыў, Ірыначка. Колькі перажыў новага... Там зразумеў свае памылкі... Я лунаў на небе і дрэнна ўяўляў сапраўднае жыццё. Вось чаму пацярпеў правал мой першы варыянт «Сімфоніі працы»...

Ірына з радасцю глядзела на Сяргея і ўсім нутром адчувала, што ён сапраўды «выздаравеў», што яму цяпер можна смела даверыцца.

НЕУМІРУЧАЦЬ

«ГЕРОЙ — гэта чалавек, які ў рашучы момант робіць тое, што патрэбна рабіць у інтарэсах чалавечага грамадства».

Гэтыя словы, сказаныя некалі Юліусам Фучыкам, бясстрашным чэшскім рэвалюцыянерам-патрыётам, былі не проста словамі, а яго жыццёвым дэвізам.

І таму нядзіўна, што на Другім Сусветным кангрэсе прыхільнікаў міру імя Юліуса Фучыка было названа адным з першых у кандыдаты на званне лаўрэата Міжнароднай прэміі міру за яго кнігу «Рэпартаж з пятлёў на шыі».

Фучык — не пакутнік, замучаны звярынай ярасцю фашыстаў... Фучык — камуніст, — так сказаў аб ім Пабла Неруда, прагрэсіўнейшы паэт свету.

«Рэпартаж з пятлёў на шыі» нельга спакойна чытаць. Акрамя таго, што кніга гэта нязмерна хвалюе, выклікае пракланенне перад светлым вобразам стойкага і мужнага чалавека, — яна яшчэ вучыць чытача, якім павінен быць сапраўдны патрыёт сваёй Радзімы, інтарэсы і чэсць якой яму даражэй уласнага жыцця.

24 красавіка 1942 г. член падпольнага Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Чэхаславакіі Юліус Фучык быў арыштаваны гітлераўцамі і пасаджаны ў турму гестапа ў Панкраце.

У змрочнай камеры, у гэтым жудасным «кінатэатры», дзе запырсканы чалавечай крывёю «экран»-сцяна адлюстравалі столькі пакут, смерцяў, жахаў, нарадзілася кніга Юліуса Фучыка — гэты бяспрыкладны дакумент гераічнага жыцця, не зломлены ні допытамі, ні пабаямі да поўсмерці, жыцця, якое і ў апошнія свае гадзіны клікала толькі да барацьбы.

Журы па прысуджэнню міжнародных прэмій міру прысудзіла Ганаровую прэмію міру ў парадку выключэння чэхаславацкаму пісьменніку-мучаніку Юліусу Фучыку за кнігу, напісаную ім перад самай смерцю: «Рэпартаж з пятлёў на шыі». На здымку: Юліус Фучык.

Перад намі, як жывая, паўстае цэлая галерэя змагароў за самастойную, незалежную Чэхаславакію. Мяркуючы па іх мірнаму хатняму жыццю, здаецца, ніхто ніколі-б не падумаў, што яны здольны на гераічныя ўчынкі, здольны аддаць уласнае жыццё, але не выдаць таварышоў. Такія Юзэф і Марыя Елінэкі. Ён трамвайшчык, яна служанка. Юзэф і Марыя Высушылы — сям'я чыгуначнага работніка. Гэта «маленькія людзі», якія на волі не маглі ўявіць сабе двух дзён жыцця адзін без аднаго. На допытах гестапа — гэтых жудасных «практыкаваннях» над чалавекам, ад якіх маглі не ўздрыгнуцца толькі сцены Панкрата — яны згадзіліся лепш прынесці ў ахвяру ўласнае шчасце, чым здрадзіць Радзіме.

Вычарпальна яскравы характарыстыкі турэмнай ахранкі. Гэтыя вылюдкі чалавецтва праходзяць перад вачыма адзін за адным. Іх жорсткасці і крыважэрнасці спужаўся-б самы люты звер. І разам з Юліусам Фучыкам чытач пераконваецца ў дзікустве гітлераўскага ладу, які на абарону сваіх інтарэсаў ставіў гэтых крыважэрных нелюдзяў.

Праўда, і сярод гэтай зграі драпежнікаў трапляліся людзі, якія абуджаліся ад свайго страшэннага сну і пачыналі глядзець на свет вачыма, зразумеўшымі сваю жудасную памылку.

Былі і такія, якія, рызыкуючы папалціцца сваім жыццём, ішлі служыць іменна ў турму ў Панкраце, каб хоць крыху палегчыць пакуты тым, хто пападаў туды. Такі турэмны наглядчык чэх Адольф Калінскі, які адыграў вялікую ролю ў лесё «Рэпартажу з пятлёў на шыі» Фучыка, спрыяючы яму ўсімі мерамі.

Яна хату бяліла...

СЛОВЫ М. ТАНКА

МУЗ. П. АХРАМЕНКА

Павольна

Голас

1. Я-на хату бялі-ла

Ф.п.

і чароўнай рукой сцены столь абвадзіла васьлё новай каймой я глядзеў узды

ілен-ні на разліў сінявы і на вочы пра-мен-ні на блакіт іх жы-вы

вы і на во-чы пра-мен-ні на блакіт іх жы-вы. II-мой.

Яна хату бяліла...
І чароўнай рукой
Сцены, столь абвадзіла
Васільковай каймой.

Я глядзеў у здзіўленні
На разліў сінявы
І на вочы-праменні,
На блакіт іх жывы.

Хоць быў час адыходзіць,
Ды ніяк я не мог
Аж да сонца ўсходу
Кінуць хаты парог.

Бо шляхі і крыніцы,
Нават сны, як зарой,
Абвяла чараўніца
Васільковай каймой.

І сягоння па краю,
Хоць мінулі гады, —
Дзе бываю — шукаю
Успамінаў сляды.

Толькі шмат у нас хатаў,
Дзе заўсёды вясной

Беляць сцены дзяўчаты
І абводзяць каймой.
Зойдзеш — бачыш: не тая...
Без патрэбы тады
Пра дарогу спытаеш
Ды папросіш вады.
Яна хату бяліла...
І чароўнай рукой
Сцены, столь абвадзіла
Васільковай каймой.

На першай стар. вокладкі: Тамара Шкурко — Герой
Соцыялістычнай Працы, студэнтка Мар'іна-Горскага
сельскагаспадарчага тэхнікума, кандыдат у дэпутаты
Вярхоўнага Савета БССР.

На чацвертай стар. вокладкі: Любоў Бурдыка — ком-
самолка-выкладчыца фізкультуры Сяніцкай сямігадо-
вай школы. На I-ых рэспубліканскіх спаборніцтвах
спартыўнага таварыства «Калгаснік» яна перамагла ў
гонках на 10 км сярод жанчын з вынікам 58 мін. 5 сек.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІЛІПАВА,
К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП(б)Б.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна 55, пакой 23. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.
АТ 55821 Тыраж 17 000 Падпісана да друку 17/II-51г. Зак. № 47

Друкарня імя Сталіна, Мінск, Пушкіна, 55

Мікола ГАМОЛКА

З І М О В Ї Д З Е Н Ї

Мароз накрыў у колкі іней
Сасонкі, вербы і дубкі.
Расыпаў шчодра па далінах
Ен залатыя аганькі.

Усё прамеціцца навокал.
Студзёны вецер б'е ў твар.
І мы з гары ляцім высокай,
Бяжым гурбою у абшар.

Рыпач па насту цвёрдым лыжы,
І па баках віхрыцца снег.
Кусты прад намі — бліжай, бліжай,
І цяжка нам стрымаць разбег...

Бягуць хлапцы, бягуць дзяўчаты,
Звіняць іх звонка галасы.
Мароз суровы, зухаваты
Ружовіць шчокі і насы.

Нам гэтак радасна, бадзёра,
Аж у грудзях спірае дух.
Мы ўсе аблазім сёння горы,
Аб'ездзім поле ўсё і луг.

У мускулах прыбудзе сілы, —
Нам быць зайсёды маладым.
Хоць мы народжаны без крылаў,
Ды як крылатыя ляцім!..